

TIL UTLÅN . HEFTE 1
LÅNETID : MAX. 1 MND.

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB, MUSEET

Universitetet i Trondheim
Det Kgl. Norske Videnskabs Selskab, Museet
Zoologisk Afdeling / *Parvbjerg*
7000 Trondheim

rapport

ZOOLOGISK SERIE 1976 - 3

Ornitologiske undersøkelser i
fjellområdet fra Vera
Sørli, Nord-Trøndelag

Torgeir Nygård Per G. Thingstad
Svein Karlsen
Knut Krogstad
Tor Kvam

Universitetet i Trondheim

INNHOOLD

	<u>side</u>
Referat	
Forord	4
Innledning	5
Kart	6
Historikk	9
Sørliområdet	13
Gressåmoen	19
Almadalen	20
Seisjø-Andorsjø-området	23
Jævsjøområdet	27
Grønningenområdet	32
Gaundalsområdet	34
Veraområdet	40
Skjækerområdet	47
Hovedartsliste	48
Kommentar til artslista	56
Liste over pattedyr	65
Kommentar til pattedyrlista	66
Fuglefaunaen i de forskjellige vegetasjonstypene	68
Diskusjon	79
Vurdering av verneverdi	87
Litteratur	90

FORORD

Etter oppdrag fra Miljøverndepartementet påtok gruppa seg å foreta registreringer av fugl i Snåsafjella sommeren 1974. Dette feltarbeidet ble fortsatt og utvidet i 1975 idet en da tok for seg hele området fra Vera i Verdal til Sørli.

Knut Krogstad (K.K.) har vært ansvarlig for området sør for Gaundalen, resten av feltarbeidet er blitt delt mellom Svein Karlsen (S.K.), Tor Kvam (T.K.), Torgeir Nygård (T.N.) og Per Gustav Thingstad (P.G.T.).

Ellers har vi mottatt mange verdifulle opplysninger fra folket på fjellgårdene Strådalen, Vera, Gaundalen, Holden og Jævsjø. I listene står disse oppgitt med følgende forkortelser:

P.W.: Per Ward, Strådalen

B.S.: Birger Sisselvold, Vera

E.G.: Erik Gaundal m/fam., Gaundal

A.B.: Andreas Bøkseth, Holden

A.A.: Alfred Andersson, Jævsjø

I tillegg har vi fått mer tilfeldige opplysninger fra lokalbefolkningen flere steder.

Jan E. Roel har stilt sine notater fra Skjækerområdet fra 1970-1974 til disposisjon. Rapporten vedrørende dette området bygger i alt vesentlig på Roels registreringer.

For Sørli sitt vedkommende stammer mange observasjoner fra Kristen Krogh: "Iakttagelser over fuglelivet i Lierne, Nord-Trøndelag 1937-1954." Dessuten har Jon Suul bistått med verdifulle opplysninger fra Vera. .

Til samtlige må vi få rette en takk for verdifull hjelp. Hovedansvaret for bearbeidelsen av materialet og skrivingen av rapporten har Torgeir Nygård og Per Gustav Thingstad hatt. Men samtlige vurderinger er gjennomdiskutert i gruppa, og områdebeskrivelsene er utført av de som har foretatt feltarbeidet innen de ulike regionene i området. Knut Krogstad, som har hatt Veraområdet som sitt ansvarsområde, har også skrevet den historiske oversikten fra disse traktene. Ansvarlig for fotoene er alle i gruppa. Tegnearbeidet er utført ved Ø. Kobberrød.

REFERAT

Nygård, T., P. G. Thingstad, S. Karlsen, K. Krogstad og T. Kvam. 1976.
Ornitologiske undersøkelser i fjellområdet fra Vera til Sørli, Nord-
Trøndelag. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapport Zool. Ser. 1976 - 3.

Rapporten gir en oversikt over undersøkelsene i 1974 og 1975, sammen med opplysninger fra lokalbefolkningen og tilgjengelig litteratur. Det er gitt en utfyllende områdebeskrivelse, der topografi og vegetasjon er tatt med. **Undersøkelsesområdet er ca. 2600 km² stort. Storparten av dette er uberørt fjellområde.**

149 fuglearter er observert. 87 er påvist hekkende, og 27 er antatt hekkende. Fuglefaunaens diversitet er høy i de ulike vegetasjonstypene sammenlignet med andre fjellområder i Midt-Norge. **Forfatterne betrakter området som helhet som verneverdig. Flere våtmarksområder er omtalt, og de to største, Gaundalsmyra og Berglimyra, framheves spesielt. Fjellgårdenes funksjon under vartrekket blir omhandlet. Videre er en pattedyrliste tatt med.**

Torgeir Nygård, Universitetet i Trondheim, Zoologisk institutt, Bernh.

Getz gt. 6, N-7000 Trondheim

Per Gustav Thingstad, Universitetet i Trondheim, Zoologisk institutt,

Bernh. Getz gt. 6, N-7000 Trondheim

Svein Karlsen, Universitetet i Trondheim, Zoologisk institutt, Bernh.

Getz gt. 6, N-7000 Trondheim

Knut Krogstad, Universitetet i Trondheim, Norges lærerhøgskole, Rosen-

borg, N-7000 Trondheim

Tor Kvam, Universitetet i Trondheim, Zoologisk institutt, Bernh. Getz

gt. 6, N-7000 Trondheim

ISBN 82-7126-101-0

INNHOLD

	<u>side</u>
Referat	
Forord	4
Innledning	5
Kart	6
Historikk	9
Sørliområdet	13
Gressåmoen	19
Almadalen	20
Seisjø-Andorsjø-området	23
Jævsjøområdet	27
Grønningenområdet	32
Gaundalsområdet	34
Veraområdet	40
Skjækerområdet	47
Hovedartsliste	48
Kommentar til artslista	56
Liste over pattedyr	65
Kommentar til pattedyrlista	66
Fuglefaunaen i de forskjellige vegetasjonstypene	68
Diskusjon	79
Vurdering av verneverdi	87
Litteratur	90

FORORD

Etter oppdrag fra Miljøverndepartementet påtok gruppa seg å foreta registreringer av fugl i Snåsafjella sommeren 1974. Dette feltarbeidet ble fortsatt og utvidet i 1975 idet en da tok for seg hele området fra Vera i Verdal til Sørli.

Knut Krogstad (K.K.) har vært ansvarlig for området sør for Gaundalen, resten av feltarbeidet er blitt delt mellom Svein Karlsen (S.K.), Tor Kvam (T.K.), Torgeir Nygård (T.N.) og Per Gustav Thingstad (P.G.T.).

Ellers har vi mottatt mange verdifulle opplysninger fra folket på fjellgårdene Strådalen, Vera, Gaundalen, Holden og Jævsjø. I listene står disse oppgitt med følgende forkortelser:

P.W.: Per Ward, Strådalen
B.S.: Birger Sisselvold, Vera
E.G.: Erik Gaundal m/fam., Gaundal
A.B.: Andreas Bøkseth, Holden
A.A.: Alfred Andersson, Jævsjø

I tillegg har vi fått mer tilfeldige opplysninger fra lokalbefolkningen flere steder.

Jan E. Roel har stilt sine notater fra Skjækerområdet fra 1970-1974 til disposisjon. Rapporten vedrørende dette området bygger i alt vesentlig på Roels registreringer.

For Sørli sitt vedkommende stammer mange observasjoner fra Kristen Krogh: "Iakttagelser over fuglelivet i Lierne, Nord-Trøndelag 1937-1954." Dessuten har Jon Suul bistått med verdifulle opplysninger fra Vera.

Til samtlige må vi få rette en takk for verdifull hjelp. Hovedansvaret for bearbeidelsen av materialet og skrivingen av rapporten har Torgeir Nygård og Per Gustav Thingstad hatt. Men samtlige vurderinger er gjennomdiskutert i gruppa, og områdebeskrivelsene er utført av de som har foretatt feltarbeidet innen de ulike regionene i området. Knut Krogstad, som har hatt Veraområdet som sitt ansvarsområde, har også skrevet den historiske oversikten fra disse traktene. Ansvarlig for fotoene er alle i gruppa. Tegnearbeidet er utført ved Ø. Kobberrød.

INNLEDNING

Hensikten med undersøkelsene var å utvide kjennskapen til fuglefaunaen i fjellområdet fra Vera i Verdal nordover til Sørli i Lierne. Dette forholdsvis lavtliggende fjellområdet har vært lite besøkt av ornitologer. Det har manglet observasjoner av flere typiske fjellfugler herfra, så som blåstrupe, lappspurv og fjæreplytt. Disse har i litteraturen blitt angitt med en utbredelsesluke her (Haftorn 1971). Dette forholdet ville vi undersøke nærmere.

Vi mente etter en tur gjennom dette området i 1973 at det her var en rekke våtmarksområder som pekte seg ut som rike eller spesielle. Disse er omtalt under områdebeskrivelsene.

Da dette fjellområdet må sies å være meget produktivt, på grunn av de mange frodige dalførene, samtidig som det er svært uberørt, mente vi det var av spesiell interesse å få kartlagt fuglefaunaen her.

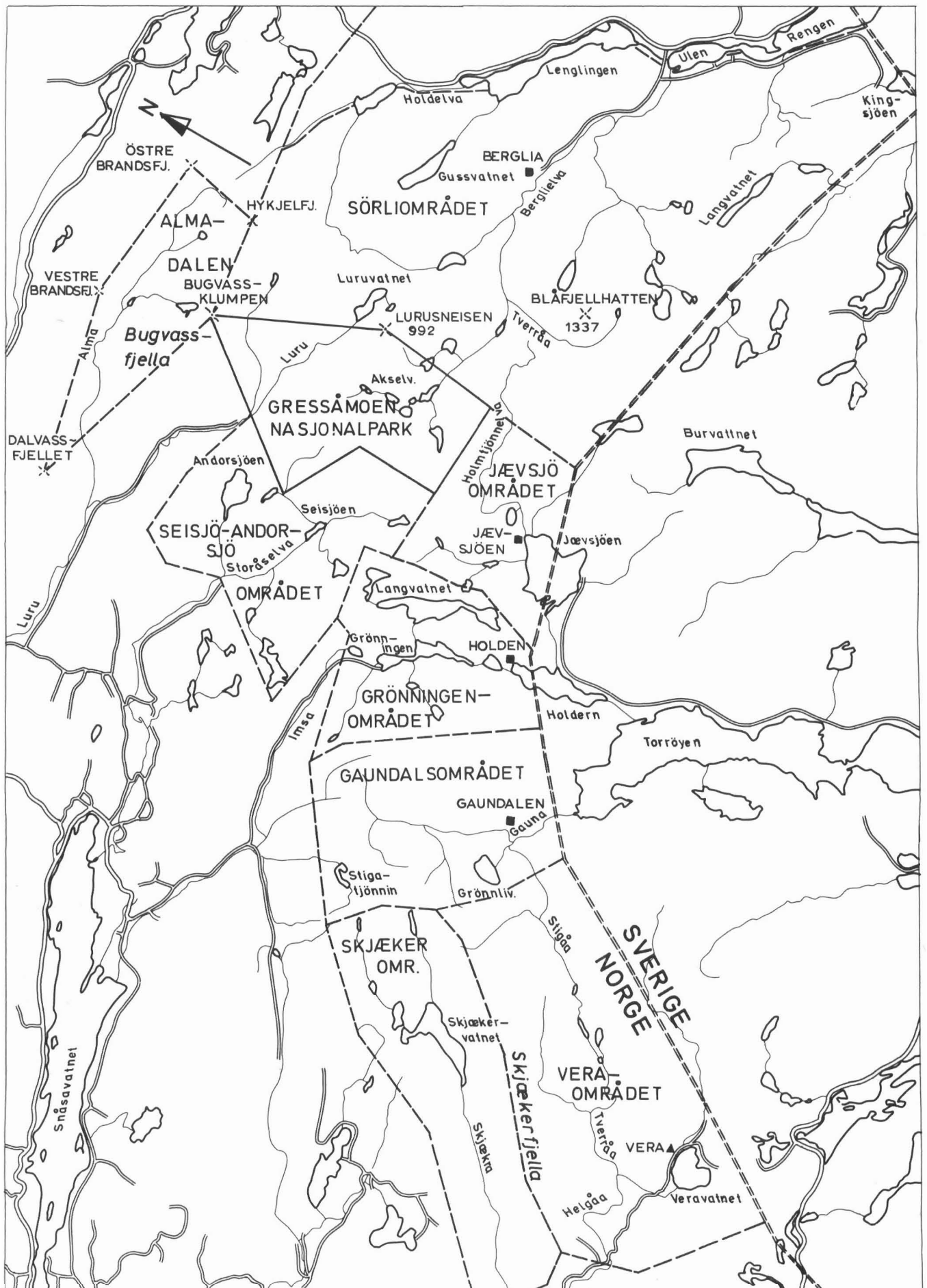
Vi antok også at områdets østlige beliggenhet muligens kunne gi fuglefaunaen en spesiell sammensetning.

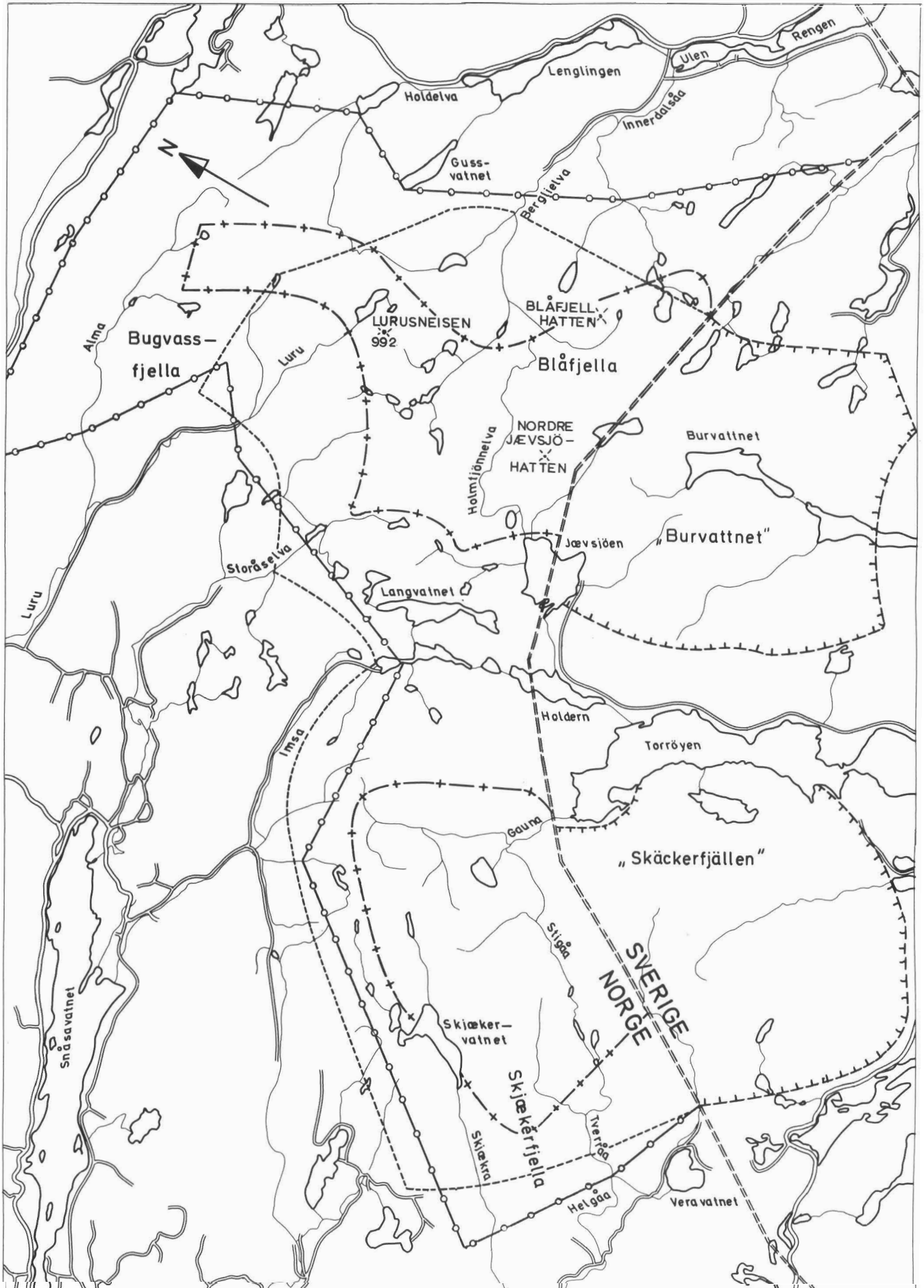
Registreringer er foretatt den
28/5-1972 og 23-24/6-1973 av K.K.
20-28/7-1973 av T.N. og P.G.T.
30/3-1974 av K.K.
26/6-8/7-1974 av T.K., S.K., T.N. og P.G.T.
14-20/7-1974 av K.K.
15-18/7-1974 av T.K., T.N. og P.G.T.
18-19/1-1975 se nedenfor
23-29/3-1975 av Kjell M. Hansen, T.K., T.N. og P.G.T.
18-21/5-1975 av S.K., T.K., T.N. og P.G.T.
29/5-10/6-1975 av T.N. og P.G.T.
8-16/6-1975 av S.K. og T.K.
18-27/6-1975 av K.K.

På turen i januar 1975 ble det satt opp en rekke uglekasser av ulik størrelse (perleugle, spurvugle, kattugle, haukugle og slagugle). Det Kgl. norske Videnskabers Selskab, Museet, stilte Landrover til disposisjon og fra D.R. 3 på Steinkjersannan fikk vi lånt tre pulker. Med på denne turen var forfatterne, samt Otto Frengen, Vider Grøtting, Kjell M. Hansen og Geir E. Vie.

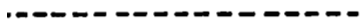
Tallmaterialet er basert på linjetakseringer i de forskjellige vegetasjonstypene. Metodikken er bygd på at en registrerer alle territoriehevdende ♂♂ langs marsjretningen innenfor en avstand av 75 meter til hver side. Metodikken er egentlig beregnet på spurvefugler. Vi har imidlertid fulgt det som har vært praksis ved liknende undersøkelser (f.eks. Nedalsundersøkelsene), nemlig å utvide metoden til å gjelde territoriehevdende individer av alle arter. Dette gjør at dominansverdiene bare kan oppfattes som indekser, og ikke som absolutte størrelser. Det er mange arter metoden ikke passer heilt godt for, f.eks. vadere og ender. I tillegg kommer sesongvariasjoner når det gjelder aktivitet.

Vi har valgt å inndeले området i mindre regioner. Denne inndelingen er å finne på kart side 6.

Tegnforklaring til kartet på foregående side

- : Riksgrense
- : Grense for Statens Naturvårdsverk og Statens Planverks forslag til "obrutna fjällområden" på svensk side av riksgrensa
- : Grense for det området Miljøverndepartementet har oppgitt som "vegløse fjellområder" på norsk side
- : Avgrenset som "sammenhengende relativt urørte fjellområder" i Fylkesplanen for Nord-Trøndelag (juni 1975)
- : Grenser for de områdene som fyller kravene til "kvalifisert villmark"
- : Riksveg
- : Fylkes-, kommunal eller privat veg

HISTORIKK

Kort historikk over bruken av fjellområda i Snåsa og Li

Nordli, Sørli og deler av Snåsa danner et stort innhogg østover mot Sverige. Da den dansk-svenske grensekommisjonen i 1743 kom til Snåsa, fikk de se en rekke avskrifter av gamle dokumenter som viste at "Finnliene" fra gammelt av hadde hørt Snåsa prestegjeld til. Etter ødetida var det snåsninger som først ryddet heimer i Li. Det var ingen tvil om at det var gammelt norsk land, svingen på grensa ble opprettholdt.

Alt samkvem med omverdenen gikk over Snåsa for libyggene. Presten gjorde tjeneste i Li to ganger om året, og måtte dra over fjellet, en strabasiøs tur på 8-10 mil. Presten Brun skildrer denne reisa slik:

"På de vidt utstrakte Fjelde, der atskille Sneaaen fra Lierne er Naturen rædsom ved sin Nøgenhet. Man reiser flere Mile, og man øyner ikke et Træ eller en Busk. Intet levende Kreatur oppholder sig her, kun et og andet Rensdyr farer forvildet omkring. Steile Fjeldbrinker, bundløse Myrer og skummende Elve møde her den Rejsende. Paa Vejen til Nordli er Natteherberget under et Træ. Naar da Storm, Hagl, Regn og Uvejr rase, og Taagen, der gjør Compassets Brug nødvendig - er så tyk, at man neppe kan se Haanden for sig, kan man vel neppe tænke sig en verre Landtour end denne."

Et annet vitnesbyrd om Snåsas naturforhold finner vi i en søknad om dispensasjon fra heimebrenningsforbudet av 1781, anbefalt av både lensmann, prest og fut:

"Lange og besværlige Fjelddrifter om Vinteren fremfor nogen andensteds, og hvor de undertiden ved paakommende Fok og Uveir maa blive paa Fjeldene nogle Dage, gjør litt Brændevin høiligen fornøden for denne Almue, som det eneste de kunne forvare paa disse Reiser, da al anden Måd fryser for dem, men med Brændevin og en Kake i Barmen kunne de udholde skarpeste Kulde, ligesom det er bekjendt, at mange har satt Helbred og Livet til af Mangel paa saadan nødtørftig Vederkvægelse".

De indre fjellområder har i alle tider vært sameland, det vitner alle de samiske navna om. Navn som Narrajaevrie og Bielnienjavrie er vel kjent for fjellfolk i disse strøka. Bygdefolkets utnytting av fjellets ressurser er av nyere dato. Fra slutten av 1700-tallet hadde seterdrifta si storhetstid. Praktisk talt alle gårdsbruk hadde seter, og mange hadde både framseter (vårseter) og langseter (sommerset). Hvor stor betydning seterdrifta hadde, kommer tydelig fram gjennom de til dels meget lange seterveiene folk var villige til å godta. Semsetra innunder Jævsjøhatten f.eks., lå 50-60 km fra gården, det aller meste i vegløst terreng.

Fast busetting på fjellgårder har det vært siden 1600-tallet. De

frodige dalførene i de østlige vassdraga, med sine rike forekomster av både fisk og vilt, har skaffet utkomme til mange familier i flere hundre år. Felles for fjellgårdene er at de er uten vei, og ligger mellom 2 og 3 mil fra nærmeste norske gård. Her er en kort omtale av de enkelte gårdene, tatt sørfra og nordover:

Skjækra-Gomolia. Gården lå ved nordenden av Skjækervatnet. Bosatt 1830-1915. Etter det skoginspektør Martens forteller fra et besøk i Skjækra, var det ytterst smått om levemåten, og barneflokken var stor.

Gaundalen. Den eldste fjellgård i Snåsafjella. Bosatt fra før 1661 (sannsynligvis 1650-åra). Har vært tre bruk, er i dag to, hvorav det ene har helårs busetting. Den første oppsitteren som er nevnt ved navn, er knyttet til en av de verste udådene i norsk kriminalhistorie. I 1693 drap han den rike sammen Blå-Nils og hele hans familie da de overnattet på gården hans, tilsammen 9 personer. Navnet Finnskallnesset ved Gauna har sikkert sitt opphav i denne ugjerninga. Jeppe ble dømt til halshogging, og hodet ble satt på stake. Etter dette lå gården ubebodd i mange år. Gaundalen er en gård med rikt naturgrunnlag. Ved jordbrukstellinga i 1907 var det 7 hester og 19 kyr på gården, mer enn på noen annen gård i bygda.

Holden. Gården ligger ved den gamle ferdavegen fra Jämtland til Snåsa. Før Holden ble busatt, berettes det at jåmter og snåsninger møttes til grensehandel ved Hallaren ved Skjelbreia. De første husa ble bygd i 1778, og var fast overnattingssted for folk som hadde ærend over grensa. Mange hærer har passert denne leia opp gjennom historia. Tradisjonen sier at en svensk hær under Kalmarkrigen i 1612 røvet med seg ei av kirkeklokkene på Snåsa. De for over isen etter Holden, men da de kom til grensa, ville ikke klokka være med lenger, samme hvor de sleit og drog. Da isen gikk opp om våren, sakk den til botns. Når det seinere ble ringt med den andre kirkeklokka i Snåsakirka, så sa den: "Min søster ligger i Holden sjø, min søster ligger i Holden sjø".

Jævsjøen. Busatt fra 1799. Namnet er fra gammelt av Gjefsjøen. Til grunn ligger muligens det gammelnorske ord gefa, gi. Bygdehistorikeren Jørn Sandnes mener at sjøen har fått navnet fordi han ga mye fisk. Gården ligger utafor leia for trafikken til og fra Sverige, og har på den måten vært mer isolert enn Gaundalen og Holden. To familier bor på gården. Den ene brukeren, Alfred Andersson, er kjent for sine bragder som jeger. I 1939 skaut han 3 ulver på en dag i Plukkutjønnfjellet, og en til senere på vinteren.

Gressåmoen. Gården ble rydda omkring 1800, men allerede på 1600-tallet har det stått et hus til overnatting der. Gressåmoen låg omtrent midtvegs på den to dagsmarsjer lange ruta fra Snåsa til Nordli og Sørli, så behovet for husvære her var stort. Det blir fortalt at det kunne stå opptil

20 hester her om natta.

Brukeren fra 1904 og utover, Nils Pedersen (Nils Gressåmo), var kjent som en godelglos, og storfolk som Gustav Krupp og Frantz Rosenberg var faste gjester under elgjakta her under en årrekke.

Litt om busetting i Vera, og bruk av fjellområda

Langt tilbake i tida var Vera en del av Sameland. I Strådalen og i Rutsdalen på svensk side holdt det til samer, og ved Nord-Vera har vi Finnvollan der det er funnet flere koietomter.

Hvor gammel busettinga i Vera er finnes det ingen eksakte opplysninger om, men i Jämtlands historie fra det 15. århundre skal det stå: "Eng er tullstad og derifrån går en stråkveg til Strådalen og vidare vestover til Norge." Denne "stråkvegen" tyder på gammel trafikk over Vera fra Jämtland og til Verdalen.

Den første rydningsmannen i Vera skal ha slått seg ned for 300-400 år siden i følge ei gammel segn. Han hetter Søren og var fra Solør. Tomta etter stua hans og røysa etter skorsteinen er enda å se på "Surrusvollen" på sør-østre sida av Veresvatnet der Årvinnbekken munner ut. "Surrus" kommer ventelig av sør-os, oset i sør. I følge Johannes Trondsen som døde i 1867, 90 år gammel, kom Søren til Vera for vel 300 år siden. Etter dette skriver busettinga i Vera seg fra ca. 1650-1660. Den samme Johannes har også fortalt at de første busitterne i Vera livnærte seg ved jakt, fangst og fiske. De fanga m.a. bever (jfr. Beverlunet i utoset) og gjess. De rike fjellbeitene og fjellslåttene var vel også allerede da benyttet. Når det gjelder fisket, var fiskeretten i Veresvatnet lagt til Stiklestadgårdene. Dette var tilfelle allerede på 1600-tallet.

Andre ressurser enn vilt, fisk og gras har også vært utnyttet. Dette vitner slagghauger etter myrmalmbrenning om. Disse slagghaugene er å finne på sørøstsida av vatnet.

I følge gamle skrifter var Verdalsjern en kjent handelsvare, men det sto ikke høgt i pris på grunn av stort svovelinnhold.

Skogen har også hatt mye å si for busettinga i grenda, og avfolkinga i de senere åra må delvis settes i samband med rasjonalisering i skogsdrifta.

Gårdene i Vera

Hvor gamle de forskjellige gårdene i Vera er, er det vanskelig å finne eksakte opplysninger om. Det ser imidlertid ut til at det først i 1790-årene kom fart i busettinga etter at Johan Widerø Tonning hadde kjøpt Væra almenning i 1793. I følge folketellinga i 1801 var det 10 "fjeldbønder"

i Væresbygden.

Omkring 1925 var følgende gårder i drift:

Storlunet, gårdsnr. 195

Væren nordre, gårdsnr. 196, bruksnr. 1

Væren nordre, gårdsnr. 196, bruksnr. 2

(Vera kapell er reist på grunn tilhørende Væren nordre. Innviet 1899)

Sessilvollen, gårdsnr. 197

Væren søndre (Nedigarden), gårdsnr. 198, bruksnr. 1

Væren søndre (Sveet), gårdsnr. 198, bruksnr. 2

Væren søndre (Sørmoen), gårdsnr. 198, bruksnr. 3

Tronsmoen, gårdsnr. 199

Rønningen

Strådalen, gårdsnr. 200

Av disse gårdene er de to siste av forholdsvis ny dato. Rønningen ble ryddet omkring 1900, men ligger i dag øde. Strådalen var setervoll under Væren søndre, og ble helårsbruk i 1830-åra. En vet også at den av de andre gårdene, Sessilvolden, ble brukt som seter før den ble helårsbruk. Den var da seter under gården Haug ved Verdalsøra. Om samme forhold gjelder for noen av de andre gårdene er mer usikkert. De gårdene som i dag har busetting er: Strådalen, Tronsmoen, Væren nordre, Sessilvolden, Sveet og Nedigarden i Sørvera.

På Tverråholman har det også ei tid vært heilårsdrift. Det var før 1895 det flytta folk dit. Etter 1911 har ingen bodd der, og husa brant opp under mystiske omstendigheter under siste verdenskrig.

I terrenget nord for Vera har en flere minnesmerker fra den tida fjellet ble utnyttet i gårdsdrifta. En finner her fire setervoller: Sessilvoldvollen, Strådalsvollen, Bringsvollen, Storvukuvollen.

SØRLIOMRÅDET

Vi har valgt å behandle området som avgrenses av Sørlivassdraget, kommunegrensene til Nordli og Snåsa og riksgrensa mot Sverige, under ett. Dette store området har en natur som omfatter mange landskapstyper. Sjølve Sørlivassdraget, som omfatter de store sjøene Holden, Lenglingen, Ulen og Rengen, dreneres østover. Langs hele vassdraget drives det skogbruk, og en del jordbruk. Disse vatna har en høyde over havet på mellom 340 og 400 m. Sørlivassdraget er fredet mot kraftutbygging i 10 år (fra 1973). Helt sør-øst i området ligger Kingsjøen (Kingen).

Området rundt Gusvatnet og Fossdalselva i nordlige deler av området er nærmere beskrevet på side 16. Det særprega deltaet der Innerdalsåa munner ut i Ulen er omtalt på side 14. Lenger oppe i elva, ved Berglia gård, får elva navnet Berglielva. Her finner vi et stort og verdifullt våtmarksområde. Dette er nærmere beskrevet på side 15. Blåfjella og Middagsfjella ligger lengst i sør. Disse fjelltraktene fortsetter inn i Sverige, og her er de foreslått utlagt som "obrutna fjellområden" (Vilborg & Maandi 1975). De høyeste toppene, Blåfjellhatten og Midtijklumpen, når over 1330 meter over havet. Dette er det området mellom Vera og Sørli som har mest høgfjellspreg. Disse områdene ligger nokså vanskelig tilgjengelig, og bærer preg av villmark (NOU 1974).

Ser en på kartet, står Lierne fram som en markert innbuktning av Svenskegrensa østover. Alle vassdraga her renner mot Sverige. Rent dyregeografisk kan området sammenliknes med de midtsvenske barskoger og fjell. Lengst i øst, spesielt i området ved Kingsjøen og Stuguvatnet, er det gjort reirfunn og observasjoner av en rekke arter som har østlig utbredelse, som konglebit, hortulan, vierspurv, kvitryggspett og slagugle. Fjellovergangene mellom Norge og Sverige er her lave, og mange dyr og planter er ment å ha innvandret østfra denne veien etter istida.

Sørliområdet er det største av alle delområdene vi har undersøkt. Vi har ikke fått brukt så mye tid her som ønskelig. Blåfjella har vi bare så vidt "lukket" på. Allikevel har vi ei artsliste fra Sørli som teller 118 arter. Dette er stort sett én manns fortjeneste, nemlig naturverninspektør Kristen Krogh. Gjennom sitt mangeårige virke som skogforvalter i Lierne samlet han et stort materiale om fugl, og dette har vi i stor grad bygd på.

Ulendeltaet

I Nord-Trøndelags fylkesplan, kap. 1.2., vern av naturområder, står følgende: "Innerdalselvas deltaområde i Ulen i Sørli, Lierne kommune. Området består av et våtmarksområde som er delvis oversvømt ved flom. Våtmarka,

elva med loner og kantskog, antas å være verdifull for fuglelivet."

Sjøl etter vårt korte besøk i området den 30-31/5-1975 gjorde vi flere interessante observasjoner som klart bygger opp om områdets egenart og faunistiske verdi. Beveren, for å nevne et pattedyr først, har fast tilhold her.

Like utenfor utløpet av Innerdalselva, i sjølve Ulen, ble 17 svartender, 6 haveller, 9 fiskemåser og 2 par storlom observert. I overgangen mot land er det her et bredt siv-starr-belte (opp til 60 m bredt), som gir godt skjul for ender.

Kantskogen rundt deltaet var for en stor del satt under vatn da vi var der (sumpskog). Men også litt lenger opp, på "tørt" land, fortsatte et stykke med utprega sumpskog (gran/bjørk), før den mer vanlige utforminga av blandingsskogen tar over. Dessuten setter et meget godt utvikla vierbelte preg på området. Denne store variasjonen av kantskogen gir muligheter for mange fuglearter. Blant annet skulle dette være en ypperlig biotop for vier spurven, som er påvist i Lierne (Krogh 1955). På takseringene ble følgende spurvefuglarter notert fra denne kantskogen: Jernspurv, bokfink, bjørkfink, linerle, såerle, rødstrupe, kjøttmeis, svartmeis, steinskvett, gråsisik, grønnsisik, heipiplerke, fuglekonge, rødstjert, grå fluesnapper, svart-kvit fluesnapper, gråtrost, rødvingetrost, måltrost, lauvsanger, møller, sivspurv, blåstrupe, kråke og ramn. Som vi allerede ser av dette er fuglefaunaen her i blandingsskogen sammensatt av arter fra ulike naturtyper (på grunn av tidspunktet på året kan vi her ikke helt utelukke at enkelte var på trekk og bare midlertidig hevdet territorium i området).

Den stille, breie Innerdalselva er tilholdssted for flere arter av ender. Her noterte vi: Brunnakke (1 par), kvinand (3 par), krikand (minimum 1 par + 1 ♂) og siland (2 individ).

Deltaet blir delvis satt under vatn under vårflommen, og områdets sumpkarakter gjør det til en god vaderbiotop. Ei stor nedbørsmyr med ei større tjønn like øst for deltaet bidrar også til dette.

Følgende vaderarter ble notert: Strandsnipe, rugde, grønnsilk, enkeltbekkasin, vipe, gluttsnipe, småspove og rødstilk. Ei trane og et storlompar ble sett ved tjønna.

Orrfuglen spilte like overfor myra. Videre ble 10 gråmåser observert over området. Flere ferske spor etter tretåspett ble oppdaget i kantskogen, uten at vi så noen fugl. Av rovfugl ble fjellvåk og dvergfalk observert.

Alt i alt må en kunne konkludere med at Ulendedeltaet er et særprega og meget verdifullt våtmarksområde.

Berglivassdraget

Dette området ligger i Sørli kommune. Vassdraget drenerer Blåfjella, store deler av Gressåmoen nasjonalpark og fjella øst for denne. Elvene Ingeldøla og Lakavasselva møtes ved Berglisetra og får her navnet Berglielva. Berglielva bukter seg stille og brei gjennom de store Berglimyrene. (Disse omtales nærmere senere.) Lenger ned munner Hålløla ut i elva, som nå får navnet Innerdalsåa. Hålløla får vatn fra Blåfjellas østre del og Middagsfjella. Ved utløpet i Ulen har elva lagt ut store løsmasser som danner et større deltaområde som vi fant grunn til å undersøke særskilt (se under Ulendeltaet). Ulen er en del av Sørlivassdraget, som flyter østover mot Sverige, via Rengen.

Skogen i dette området kan sies å være en utløper av de svenske barskogene, og den kler også dalsidene i Berglivassdraget. Det er drevet en del hogst i dalen, både av private og Statens skoger. Men heldigvis er skogen som omkranser sjølve myra og kantskogen langs Berglielva intakt.

Hovedmyra og elva like nedenfor gårdene i Berglia er verd en nærmere **kommentar**. Dette området er i likhet med Gaundalsmyra (s. 34) et våtmarksområde med meget høg verneverdi. En tildels frodig blandingsskog omkring myra, et godt utvikla skogbelte langs elva, et stort og variert myrkompleks, flere nokså store myrtjønner i tillegg til den stiltflytende, breie Berglielva, gjør at området gir hekkemuligheter for et bredt spekter av fuglearter.

Beveren har prøvd å etablere seg i lonene i elva, men isgang har ødelagt hytta til den. Det ser ut til at den nå har oppgitt denne boplassen. Nederst i elva, i Ulendeltaet, er det derimot en fast bestand.

I løpet av perioden 31/5 - 3/6-1975 ble følgende arter observert på myra:

Storlom	1 individ	Stokkand	2 par
Krikkand	4 ♂♂, 5 ♀♀	Brunnakke	1 par
Dvergfalk	1 par	Lirype	1 individ
Trane	1 par	Sandlo	1 individ
Heilo	10 individ	Vipe	8 individ
Brushane	4 ♂♂, 5 ♀♀	Rødstilk	14 individ
Gluttsnipe	10 individ	Grønnstilk	12 individ
Strandsnipe	8 individ	Småspove	8 individ
Enkeltbekkasin	2 individ	Svømmesnipe	1 par
Fiskemåse	1 individ	Gjøk	3 individ
Heipiplerke	3 par + 5 ind.	Gulerle	19 par + 2 individ
Linerle	2 individ	Fossefall	2 individ
Grå fluesnapper	1 par	Buskskvett	1 individ
Sivspurv	4 individ	Lappspurv	1 ♀

I en strekning av 12 km er det myrer på begge sider av Berglielva. De nederste 6 km er stort sett fattig bakkemyr, mens de øverste 6 km preges av et stort og flatt myrparti på begge sider av elva, med et totalt areal på ca. 6 km². Det er dette området vi mener når vi snakker om "Berglimyra". Myra er i det store og hele uberørt av inngrep, bortsett fra en liten snipp bakkemyr helt nederst som er grøfta. Ingen videre planer for oppdyrking er kjent, men økt aktivitet på myrene vil få stor innvirkning på fuglelivet der.

Innmarka ved gårdene fungerer også her som oppsamlingssted for fugl på trekk. Et stort antall gulerle ble registrert 31/5-1975. Samme kveld ble 10-12 brushaner, ca. 25 heilo og 4 temmincksniper observert på åkrene. 2/6 ble 16 lappspurv ♂♂ sett.

Gusvatnet - Fossdalen

Dette området ligger i Sørli. Det ligger umiddelbart øst for Gressåmoen nasjonalpark, og på vestsida av riksvegen gjennom Sørli. Landemerket i dette området er Guspiggen. Gusvatnet ligger sør for dette fjellet. Vatnet er omkranset av slakke myrlendte lier med bjørkeskog. Disse liene er preget av de lauvskogsfuglene som vanligvis finnes i tilsvarende fjellbjørkeskog i landsdelen. Løvsanger og bjørkefink er de mest dominerende artene. (Henholdsvis 24 % og 13 % av 141 observerte individer.) Myrfugler som rød-stilk, enkeltbekkasin og gluttsnipe ble observert der bjørkeskogen ble noe mer glissen. Vi fant to stakkstenger langs nordsida av vatnet, så det må ha foregått myrslått her. Nær utoaset av vatnet ligger det er par hytter. De ligger på en setervoll. Det virka som det hadde foregått en del tømmerhogging på ytterenden av vatnet. Lenger inne var det ikke noen spor etter hogging.

Det lå fremdeles is på en del av vatnet da vi var der den 8-10/6 1975. I de åpne delene av vatnet ble det ikke observert noen fugler.

I den indre delen av vatnet munner det ut en stor bekk. Rundt bekkeoset er det er stort myrlendt område. Her ble det observert en del krikand og svært mye sivspurv (13 syngende ♂♂). I følge Karl Myrmo i Sørli hekket det dverggås her omkring 1969-1970. Vi fant gåseekskrementer på et par myrer lenger nede. Dette viser at det ennå oppholder seg gjess i området. Vi fikk ikke saumfart dette området så nøye, for det var full snøsmelting og vanskelig å ta seg fram over bekkene.

Fossdalen ligger nord for Guspiggen i retning øst-vest. Fossdalselva renner østover mot Holden. Elva går i fine meandrer i det flate dalbotnet. Smådammene og meandersjøene langs elva så svært lovende ut. En del av dem var under gjenvoksing. Det skulle tilsynelatende være bort i mot ideelle forhold for svømmesnipe. Men arten ble ikke observert. Det var i det hele tatt svært lite myrfugler å se ved besøket i Fossdalen den 10/6-1975.

Dalsidene er slakke med terrengdekkende myrer langt oppover. Bjørkeskogen i dalsidene er grov i de nedre delene av dalen. Det var svært lite bjørkeskogsfugl å se (18 observasjoner av syngende ♂♂). Når en kom så langt ned i dalen at den reine bjørkeskogen gikk over til blandingsskog, ble fugletettheten markert større.

Parti fra Ulendeltaet.

Berglimyra. Berglia gård i bakgrunnen.

Berglielva flyter brei og stille gjennom myrområdet.

GRESSÅMOEN

Da det ble utført undersøkelser av fuglefaunaen i dette området i forbindelse med opprettelsen av Gressåmoen nasjonalpark (Efteland 1973), fant vi ikke grunn til å foreta noen registrering her.

Utførlig beskrivelse av området er gitt i boka "Gressåmoen" i serien "Norges nasjonalparker". Da parken ble opprettet ved Kongelig resolusjon av 6/2-1970 var det for å sikre et urskogsområde av granskog, og samtidig sikre et typeområde for overgangen fra skog til fjell i indre del av Nord-Trøndelag. For å stanse det tiltakende rovfiske i fjellvatna sør for Finnhuva fikk en også innlemmet dette området i parken. Nasjonalparken ble da på til sammen 180 km².

Artslista over fuglefaunaen i området stammer i sin helhet fra Efteland 1973. Som en ser av denne er flere sjeldne fuglearter for Trøndelag registrert her (sjøorre, boltit, fjæreplytt, snøugle og fjellerke f.eks.).

Floristisk betraktet er området relativt fattig, da fjellgrunnen stort sett består av harde bergarter.

Fjellvatna i sørlige deler av parken er kjent som gode fiskevatn med tildels meget fin ørret.

ALMADALEN

Almadalen er en 30 km lang fjelldal som begynner i de vestlige fjella i Nordli og går rett vestover til den munner ut i Luru i Snåsa. Vi har avgrenset området geografisk slik:

Mot nord går grensa mellom Østre Brandsfjell og Vestre Brandsfjell til Dalvassfjellet i nordvest. Herfra langs ei rett linje til Bugvassfjellet i nordenden av Gressåmoen nasjonalpark. Videre østover langs kommunegrensa mellom Sørli og Nordli til Hykjelfjellet. Herfra nordover til Østre Brandsfjell.

Øverst er dalen meget trang, og Alma renner her for det meste i stryk. Vegetasjonen er for det meste rabbesamfunn med ei og anna furu og bjørk. På den sørvendte sida av dalen er det et belte med litt kraftigere blandingsskog. Et stykke ned flater dalen ut, og på sørsida av elva ligger det et ca. 1,5 km² stort myrområde på et høydenivå av ca. 400 meter over havet. Dette består hovedsaklig av våt starrmyr med enkelte tørre rabber. Elva renner her rolig og brei, omkranset av forholdsvis kraftig bjørkeskog.

Etter et nivåfall på ca. 40 m flater terrenget igjen ut, og danner et myrlandskap som er mer mosaikkpreget enn det øvre, med fururabber og småbekker som stykker opp myrlandskapet. Langs elva er det her et belte av gran, iblandet furu og bjørk.

Nedenfor dette nedre myrpartiet kaster Alma seg ut i en serie fosser og stryk, hvorav en foss har et fritt fall på ca. 20 m. Herfra og til elva munner ut i Luru er det ca. 6 km, og dalen har her navnet Grautdalen. Her er det drevet en god del hogst.

Almadalen må sies å være en fattig dal, spesielt når det gjelder vegetasjon, og den har heller ikke noen særlig rikt fugleliv. Det øvre myrområdet er den delen av dalen som peker seg mest ut med hensyn til fuglefaunaen. Her noterte vi følgende fuglefauna 5-6/6 - 1975:

Krikkand	1 ♂	Grønnstilk	1 par
Brunnakke	1 ♂	Strandsnipe	1
Småspove	3		
Siland	1 par	Enkeltebekkasin	1
Laksand	1 par	Fiskemåse	7
Lirype	2 ♂♂, 1 ♀	Heipiplerke	12
Fjellrype	1 ♂	Varsler	1
Heilo	3	Steinskvett	2
Rødstilk	3 par	Gråsisik	2
Gluttsnipe	2	Sivspurv	1 ♂

Lenger opp i dalen gjorde vi en observasjon av temmincksnipe.

Dette er det eneste stedet vi har observert denne arten utenom på trekk. Andre arter som er verdt å nevne er tårnfalk og dvergfalk, samt en relativt god tetthet av lirype. Videre ble det i 1975 funnet et gammelt uglereir i en stor, morken bjørkestamme (haukugle?). Slagugla skal være sett i de øvre deler av dalen.

I Almadalen danner gran og furu skoggrensa. Dette er et særtrekk for enkelte deler av Snåsa og Grong. Berggrunnen er hard og dalsidene er bratte. Den store nedbøren vasker ut jordsmonnet i dalsidene, slik at skoggrensa stanser på ca. 450 m, som er 150-200 m lavere enn det som er vanlig i fjellet lenger inn.

Almadalens kanskje største aktivum er at den ligger svært uveisomt til, og derfor har et typisk preg av uberørt villmarksnatur. Langs hele elva kunne vi nesten ikke finne rester av bål, f.eks.. Rekreasjonsverdien i dette området vil vi derfor vurdere som meget høy.

Fosen nederst i Almadalen.

Oversikt over den største myra i Almadalen.

Dobbeltbekkasinen har flere spillplasser i Snåsafjella. Foto: Ø. Spjøtvold.

SEISJØ-ANDORSJØ-OMRÅDET

Denne delen av Snåsafjella har en beskjeden høyde over havet, storparten av terrenget ligger på 300-500 meter. Dette gir seg utslag i en større prosent granskog enn hva som er vanlig i resten av fjella bortsett fra de lågerliggende områdene i Vera og Sørli. **Det utprega suboseaniske klimaet** vi har over disse traktene, medfører at de store, nokså fattige, terrengdekkende myrene med spredt furu blir et karakteristisk landskapselement. Spesielt godt utforma er myra over Storåsen.

På grunn av at vi har funnet å måtte prioritere andre områder sterkere enn dette, er ikke bakgrunns materialet så fyldig som ønskelig. Imidlertid tyder den fattige vegetasjonen og våre observasjoner på at området ikke er av de som har stort fugletetthet. **Likevel har området sine spesielle kvaliteter.** Blant annet kan vi nevne observasjoner av et hegrefar (som skal være årvisst og muligens hekke ved Storåselva). Ellers er varsler, lavskrike, korsnebb sp., fossefall, tretåspett, hettemåse, fiskeørn og jordugle funnet. Dessuten ble det ved et besøk ved Stroket i Storåselva i juli 1974 funnet en god del mytefjær av ender. I det samme området er det også mange hule trær som gir hekkemuligheter for både store og små hulerugere. **Øst for Andorsjøen ble det funnet et ospeholt med et eldre svartspett hull.** Det er videre grunn til å påpeke at området har spesielle kvaliteter for rovfugl. Deler av traktene har lite ferdseltrykk, og de mange bergskortene som skjærer gjennom terrenget gir gode muligheter for flere arter.

Området i sørvest har en helt spesiell topografisk karakter. Velandhølan ligger her sentralt. Ned fra disse høgdene får vi et "trappetrinns-landskap" ned mot Øyingselva og Lille Øyingen, mot Store Øyingen og mot de sørligste Velandtjønnene. Hele området består av en mosaikk av tørre rabber med spredt furu, og utallige langstrakte småvatn med blaute myrer mellom. De små vatna ligger i trappetrinn nedover mot elver som nærmest omringer området. Søkka som vatna og myrene ligger i er orientert i retningen øst-vest.

Den harde berggrunnen her gir en fattig vegetasjon. Området hadde da også tilsynelatende liten tetthet av fugl, - derimot hadde vi i 1974 observasjoner som tyder på hekking av en del rovfuglarter også her. Det er imidlertid de spesielle topografiske forhold som er mest særprega for dette området (etter vår vurdering må denne landskapstypen være nokså enestående i den trønderske naturen).

Seisjøen er omlag 2 km lang. Den ligger i den sørøstligste del av området. Store deler av sjøen er grunn, og her finnes det flere steder tett vegetasjon. Dette gir gode forhold for ender. Da sjøen ble besøkt den 5/7-1974 var vannstanden så lav at en større sandbanke lå framme i dagen i østenden av

sjøen. Her ble det observert 3 rødstilk, 6 gluttsnipe og 2 strandsnipe. Dessuten ble et par storlom som fiska på vatnet og 25 fiskemåser observert.

Andorsjøen er det største vatnet i denne delen. Det er en typisk næringsfattig (oligotrof) fjellsjø på 4,2 km². Harde bergarter og bregrus gir ingen høgproduserende vegetasjon rundt sjøen. Noen få tømra naust ligger ved vestenden, men ellers er dette en av de større fjellsjøene i Snåsafjella som er uten hyttebebyggelse. Myrene dominerer landskapet rundt sjøen, dessuten får en inn fururabber og mange småvatn og tjønner. De fugleartene som dominerer er de typiske myrartene: Småspove, gluttsnipe, rødstilk og heilo.

Fossen i Øyingselva ligger i den spesielle naturtypen rundt Velandhølan.

Ved Halbutjønnna i nærheten av Gressåmoen gård.

En del av den store bakkemyra omkring Storåsen.

Elveutløp i Flåtjønna, - tjønna i bakgrunnen.

JÆVSJØOMRÅDET

Jævsjøområdet avgrenses i sør av riksgrensa, i øst av kommunegrensa mot Lierne, i nord av grensa mot Gressåmoen nasjonalpark forlenget til toppen av Plukktjønnfjellet. Vestgrensa følger stort sett vass-skillet sørover mot Holderhatten.

Jævsjøen gård ligger sentralt i området, og eiendommen omfatter en stor del av det vi har kalt Jævsjøområdet. Det bor to familier fast på gården. Gårdsdrifta er basert på husdyrbruk, jakt og fiske. Det foregår ikke skogsdrift annet enn til eget bruk. **Myrene omkring gården har vært slåttemyrer.** Stakene står att ennå. Folket på gården har satt opp en del fugleholker i området, blant annet andeholker ved vassdraga. Det finnes også en del naturlige holtre i den gamle blandingsskogen, som til dels er dominert av bjørk. Ved gården finnes fuglearter som låvesvale, taksvale og stær.

Området blir dominert av Holmtjønnelv-Livsjøelv-vassdraget, som renner ut i Jævsjøen via Livsjøen. Store myrområder strekker seg fra kantskogen langs vassdraget og opp mot Jævsjøhattene og Littlefjellet. **Myrområdene blir delt opp av skogholt.** Lenger opp mot fjellet og rundt Livsjøen er det nokså grov blandingsskog. Sjøene i området er kransa av fin sandstrand. Dette kommer av at heile dalbotnen ligger på bregrus.

Jævsjøen ligger på 444 meter over havet. Nordre Jævsjøhatten ligger på 975 meter over havet. Jævsjøområdet ligger omtrent like høgt som Gaundalsområdet. Likevel er våren seinere på Jævsjøen. Dette ser en tydelig av forskjellen i utviklinga av høgstaudearter som tyrihjelmskagelilje og ballblom, og merker det blant annet på sangtoppen for bjørkefink.

I likhet med gårdene Gaundalen og Holden, fungerer innmarka på Jævsjøen som et brohode for trekkfugler om våren. Her forsvinner snøen først, noe som blir påskyndet av gjødselspredning på snøen.

Store flokker av heilo og troster mellomlander her i påvente av at våren skal bre seg innover fjellet. Andre arter som ble observert i perioden 18-20/5-1975 var blant annet lappspurv, enkeltbekkasin, småspove og ringdue. I følge Aldred Andersson skulle det ha vært store flokker bjørkefink på innmarka tidligere på våren. Nå så det ut til at den allerede hadde etablert revir ute i skogen. En orrhane spilte på innmarkas øvre del. Gjess ble hørt ved utløpet av Jævsjøen 18/5-1975. Ellers lå det en del ender i råkene der elvene renner ut i Jævsjøen, blant annet 1 par stokkand, 14 individ krikand, 1 par brunnakke, 14 individ kvinand, og 6 individ laksand. Orrfugl spilte på isen på Jævsjøen. I alt 31 forskjellige arter ble observert på innmarka. **Se fullstendig liste i oversikten over vårtrekket (Tabell 6).**

Myrer og vatn

Storparten av myrene ved Jævsjøen ligger på bregrus eller på bresjø- og elveavleiringer. Kalk i berggrunnen enkelte steder gir store innslag av rikmyr langs vassiget fra kalkforekomstene. Det var også en del regnvassmyr (ombrogen myr) i området. En finner få større myrflater. Langs bekker og på små hauger er det godt utvikla blandingsskog (bjørk/furu/gran). Fugleartene på myrene her er de samme som en vanligvis finner på tilsvarende myrområder ellers i landsdelen. Det er f.eks. småspove, enkeltbekkasin, rød-stilk, heilo, gluttsnipe og grønnstilk. På myrene rundt Livsjøen og Livsjø-elva var det svært mye enkeltbekkasin.

I tilknytning til myrområdene er det en del interessante elver og vatn. Elvene renner stille og svinger mye (meandrerer) og former loner, delvis med rik vegetasjon, som er utmerkede oppholdssteder for en hel del ender. Dette gjelder særlig for terrenget rundt Flåtjønna rett vest for Jævsjøen gård og for Sætertjønnområdet hvor Holmtjønneelva og Djuptjønneelva renner i hop nord for Livsjøen. Sætertjønna ligger på statsalmenning 2,5 km sør for grensa mot Gressåmoen nasjonalpark og 1 km nord for eiendomsgrensa for Jævsjø gård.

I Flåtjønna ble det på noe avstand observert 3 stokkender og 2 kvinender den 28/6-1974. I det breie vegetasjonsbeltet var oppdagelsessjansen for ender temmelig liten. Dessuten ble gluttsnipe, rødstilk, strandsnipe, småspove og enkeltbekkasin sett rundt vatnet. I skoglia øst for vassdraget ble det observert 2 varslerkull og ett storfuglkull.

Sætertjønnområdet likner mye på traktene omkring Flåtjønna både når det gjelder tetthet, artsrikdom av fugl og terrengtype.

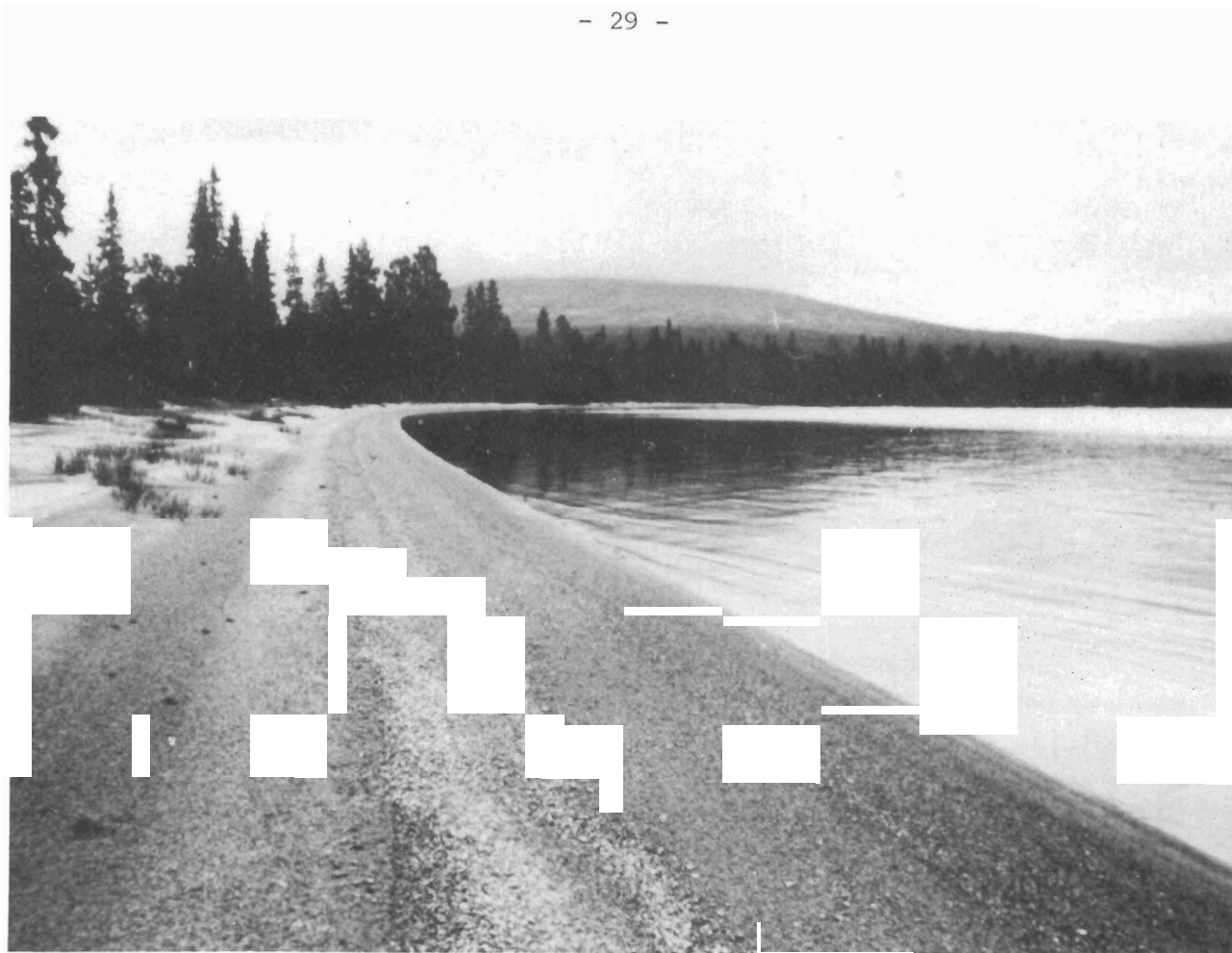
Jævsjøen og Store Livsjøen er typisk næringsfattige (oligotrofe) fjellsjøer. Begge har flotte sandstrender, og vi vil gjerne framheve deres estetiske verdi som landskapselement.

På sandstranda ved Jævsjøen observerte vi en enslig myrsnipe den 29/6-1974. Lille Livsjøen og lonene ved utløpet av Store Livsjøen er grunne områder med til dels tett vegetasjon. Her var det en del ender. Både Jævsjøen og Livsjøen er gode fiskevatn. I følge gårdens folk er særlig Livsjøen bra.

Skogen

Den dominerende skogtypen i området er blandingsskog av bjørk og gran med blåbær i feltskiktet. Der det finnes kalk i berggrunnen er det typisk høgstaudesamfunn med turt og tyrihjel. Dominerende fuglearter i blandingsskogen ved Jævsjøen er bjørkefink, løvsanger, gråtrost og gråsisik. Ellers er rødvingetrost, grønnsisik og rødstrupe vanlige.

Det er i området en del furuskog blanda med litt bjørk. Skogbotnen

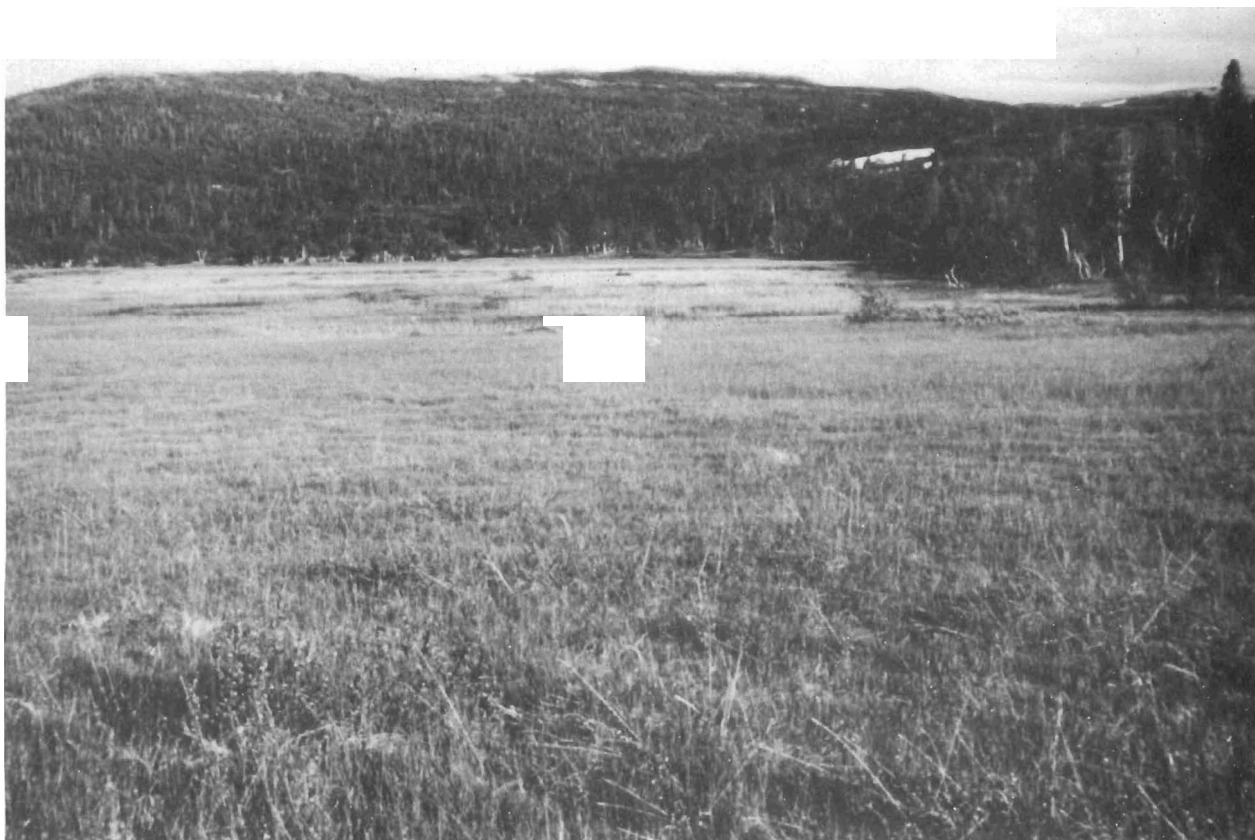
Den karakteristiske sandstranda ved Store Livsjøen

Parti fra Blautmyra øst for Jævsjøen.

Grønningen sett fra nordenden. Sundet i bakgrunnen.

Del av myrkomplekset mellom Nordre og Søndre Heggsjøen. Bak snøfonna skimtes bjørkelia ovenfor Heggsjøsætra.

er her lyngdominert med noe innslag av myr. Artsinventaret var her nokså likt den før nevnte blandingsskogen. Dominansen av løvsanger er ikke så markert her. Heipiplerke kommer inn blant de dominerende artene.

Fjellbjørkeskog fant vi blant annet i lia opp mot Nordre- og Søndre Jævsjøhatten, Seterlifjellet og Litlefjellet. Skogbotnen er for det meste lyngrik. Langs en del bekker hvor det er kalk i grunnen, er det høgstaudesamfunn med ballblom i skogbotnen. Spesielt rik fjellbjørkeskog er det et stykke opp i dalen langs Holmtjønnelva. Fjellgrunnen her består av kalk. I terrenget rundt kalkfeltet består fjellgrunnen av kvartsporfyr, leptitt og grov granitt. Dette er tungt forvitrende bergarter som gir fattig vegetasjon. Kontrasten mellom kalkfeltet og området rundt blir derfor svært slående. Høgstaudevegetasjonen i den grove bjørkeskogen er særs frodig. Ballblom er en dominerende art sammen med turt, tyrihjelm, skogstorkenebb, mjødurt og skogburkne. I en del av kalkfeltet består undervegetasjonen av et artsrikt lågurtsamfunn. Her fantes blant annet arter som svarttopp, fjellfiol, jonsokblom, kranskonvall, grønnskurle, liljekonvall, brudespore og kantkonvall. En bekk skar seg ned i kalkfjellet, og langs de bratte sidene til denne fant vi flere kalkkrevende planter som grønnskurle, taggbregne, reinrose, rødsildre og gulsildre. (Sommeren 1974 ble området undersøkt botanisk av hovedfagsstudent Lucie Kjelvik fra Botanisk institutt ved Norges lærerhøgskole.)

Dominerende fuglearter i fjellbjørkeskogen: Løvsanger, gråtrost, gråsisik og bjørkefink.

Alpint terreng

Alpint terreng fant vi i Nordre og Søndre Jævsjøhatten, på Sæterlifjellet, Plukktjønnefjellet, Litlefjellet og langs Holmtjønnelva. Det meste er lavalpint dominert av lynggrabber og til dels tett vierkratt. Bare på Jævsjøhatten kom vi opp i den mellomalpine region hvor vierkrattet forsvant helt. Heipiplerke og heilo var de dominerende fugleartene. Blåstrupe, ringtrost, gauk, løvsanger, steinskvett, gråtrost, rødvinge, sivspurv, lirype, fjellrype og gråsisik var også godt representerte. Vadere som småspove, gluttsnipe og rødstilk opptrådte så snart det ble litt vass-sig. Snøspurv var det en del av rundt toppen av Nordre Jævsjøhatten. Fjæreplytt ble observert sørvest for Djuptjønna like utenfor nasjonalparken.

I nordvestre hjørnet av Jævsjøområdet ligger Plukktjønnefjellet. Her er det delvis tett vierkratt, små vatn og mindre myrpartier her og der. Det så ut til å være stor tetthet av fugl i området. Her ble hele 22 revir av heipiplerke registrert på ei strekning av 1,5 km den 3/7-1974, på tross av dårlige værforhold. Ellers observerte vi blant annet blåstrupe her.

GRØNNINGENOMRÅDET

De store sjøene Grønningen, Skjelbreia og Holderen danner ei sentrallinje gjennom området. Vi har trukket opp grensene slik: Fra Holderhatten på riksgrensa går grensa nordover til Rautjernklumpen, videre over toppen av Plukktjønnfjellet. Herfra vestover mellom Vivatnet og Vivassfiskløysa til Kolvfjellet, og så sørover til Moliklumpen. Derfra i en bue vest/sørvestover langs fjellkanten til Steinkjerfjellet. Her svinger grensa sørøstover og følger vass-skillet mot Gaundalsområdet over Imsdalsklumpen til grenserøys nr. 176. Herfra til Holderhatten langs riksgrensa.

Langs de sentrale sjøene Grønningen, Skjelbreia og Holderen, finner en et mosaikklandskap med frodig blandingsskog av gran og bjørk, oppstykket av myrdrag. Fra fjellsidene på vestsida av sjøene går slakke, frodige lier. Vass-siget her kommer fra kalkholdig berg lenger oppe. Dette forårsaker høgstaudevegetasjon i skogen ned mot sjøene. Bjørkeskogsfuglene, med bjørkefink og løvsanger som dominerende arter, forekommer her i stort antall. En sjelden art som båndkorsnebb ble observert ved Skjelbreia 19/1-1975. I påska 1975 var det svært mye lirype i dette skogbeltet. Stedvis var skogbotnen helt dekt av ferske rypespor. På ett sted skremte vi opp 4 røyer.

Elgspor var å se flere steder. Vi har ved flere anledninger og til forskjellige årstider sett elg på trekk over Grønningflyan.

Skogbeltet langs sjøene her er et meget viktig produksjonsområde for viltet. Vi vil derfor sterkt fraråde at hyttebygginga langs Grønningen får fortsette innover.

Terrenget mellom Nordre og Søndre Heggsjøen domineres av et myrkompleks som gjennomløpes av sterkt meanderende elver. Sjøelve myra er hovedsakelig av rik utforming (rik minerogen myr), med store, svært fuktige felter (lausmatte til lausbotn). Elveløpene kranses av bra utviklet bjørkeskog med frodig vierkjerr. Heggsjøelva er djup og stilleflytende med loner som delvis er igjenvokst av sumpvegetasjon. Vi vil også påpeke den estetiske verdien i området omkring Nausttjønna. Liene omkring er preget av kraftig bjørkeskog og blandingsskog av bjørk og gran. Skogen har preg av urskog, og store deler er rik høgstaudeskog. Særlig rik er bjørkelia overfor Heggsjøsetra, som delvis domineres av tett ballblom, tyrihjem og turt. Ellers ble det notert blomsterplanter som korallrot, grønnekurle, skogmarihand og kranskonvall. Vegetasjonen i området preges av vass-sig fra berggrunnen som stort sett består av glimmerskifer og kalkrik fylitt.

Av fuglene på myra vil vi spesielt framheve dobbeltbekkasinen. 9 spillende ♂♂ ble funnet den 26/6-1974. Ellers varslet brushane, flere par småspove, heilo og dobbeltbekkasin på myra. Vi regner med at Nausttjønna

og småtjønnene omkring er gunstig for ender. Vi skremte opp 4 krikkand ♂♂ den 26/6-1974, noe som er et tidspunkt med små oppdagelsessjanser for ender. Til tross for at terrenget ligger nokså høgt, (ca. 530 meter over havet), observerte vi en syngende hagesanger like nedenfor Heggsjøsætra på samme dag. I den frodige lia overfor sætra var det meget stor fugletetthet. De artene som dominerte var de vanlige bjørkeskogsartene.

Langs Langvatnet er berggrunnen mye fattigere. Vegetasjonen er her mer glissen, med grunne myrer med furu og låge bjørkekjerr. Fugletettheten her er mye lågere enn langs de andre vatna.

Vårtrekk

I pinsa 1975 var vatna i ferd med å gå opp. En del vannfugl lå samla i elveosene og venta på at vatna lenger inne skulle gå opp. I utoaset av Grønningen ble det observert 1 storlom, 1 par stokkand og 7 kvinand. I råkene i Skjelbreia ble det observert 1 laksandpar og 1 storlompar.

I Holderen gikk det ei råk fra oset av Kvernelva og langs land forbi Holden gård. I denne råka ble det observert 1 par brunnakke, 2 par krikkand, 9 kvinender (4 par), 1 par stokkand og 7 fiskemåser. Dessuten ble det observert overflyging av gåseflokker ved to anledninger. Langs de åpne råkene ble det observert arter som strandsnipe og småspove. .

På Holderen gård var innmarka bar. Like nedenfor var det åpen råk I vasskanten er det en god del buskvegetasjon. Disse faktorene gjør at betydelige mengder av fugl samles her i påvente av at vinteren skal slippe taket i de omliggende områdene. I alt ble det observert 34 arter her i tidsrommet 18-20/5-1975. Se oversikt over vårtrekket i Tabell 6, og førsteobservasjoner fra Holden i Tabell 7.

Andreas Bøkseth på Holderen har satt opp ca. 30 kvinandholker i omegnen, slik at forholdene skulle ligge bra til rette for hulerugende fugler. Vi satte i januar 1975 opp en del større ugleholker. I følge Bøkseth hekket det kattugle i en av kvinandholkene hans i 1973. Dette er utenfor artens kjente utbredelsesområde.

GAUNDALSOMRÅDET

Vi har valgt å avgrense dette området på følgende måte: Mot øst dannes grensa av riksgrensa mot Sverige, mot sør av eiendomsgrensa til Gaundalen gård opp til Gråhaugen, videre til Storsvarthallaren i nordvest. Deretter øst/nordøst-over til Steinkjerfjellet. Heretter fortsetter den østover langs vass-skillet mot Grønningenvassdraget til riksgrensa. Se vedlagte kart, side 6.

Det største vatnet i området er Grønlivatnet. Videre har vi øverst i dalen en ansamling vatn og tjern ved Stigåtjønne og Finnvollan. Hoveddalen begynner ved Finnvolltjønna i nord og munner ut i Torrøjen i Sverige i sør, ca. 18 km lenger nede (herav 15 km på norsk side).

Den øverste halvdelen av Gauna renner i små stryk og fosser gjennom et landskap dominert av fjellbjørkelier, fururabber og myrer. Der Heinåa munner ut i Gauna, flater dalbotnen seg ut, og den flate dalbotnen rommer et myrkompleks som dekker ca. 6 km². Midt ute på myrene munner Stigåa ut i Gauna. Både Gauna og Stigåa er her breie, djupe og stiltflytende. Skogen langs elva er hovedsaklig storvokst bjørk med innslag av gran. Feltskiktet domineres av gras- og urtevegetasjon, samt tett vierkratt. Skogen her er delvis av urskogs-type, og frodigheten gjør den til et utmerket beiteområde for en god elgbestand.

Hele den flate dalbotnen er dominert av store, sammenhengende nedbørsmyrer (omgrogene myrer). Hoveddelen av myra er ei knapt 2,5 km² stor nedbørsmyr (Stormyra), som avgrenses av Gauna i vest og nord, og en morenerygge (fluvioglacial ås) mot øst. Begrensede partier av denne myra er starrbevokste, og til dels meget våte. Denne myra er et dominerende landskapselement i dalen. Grunnen her består av bresjø- og elveavleiringer.

I de tilstøtende dalsidene, spesielt mot vest, finner vi store terrengdekkende bakkemyrer, delvis av rik karakter.

I liene ned mot myrene vokser frodig skog, som øverst i dalen har nokså stor dominans av bjørk, mens innslaget av gran blir mer markert lenger ned. Spesielt vil vi nevne den sørvendte lia, som strekker seg fra Heinåa i nord til Torrøjen på svensk side i sør. Denne lia er til dels ekstremt frodig, med meterhøge høgstaudesamfunn, dominert av ballblom, tyrihjelme og turt. Her er det også utmerkede beiteområder for elg.

Gaundalen fjellgård ligger sentralt i denne lia, med en del innmark nedover mot elva. Det drives for tida ikke avvirkning av skog på gården, og husdyrholdet er begrenset til 2-3 melkekyr og noen få ungnaut. Innehaver er Erik Gaundal, og han og hans familie er fastboende. Nesten hele den nedre delen av dalen er gårdens eiendom.

Fjellgården med innmarka har en egen betydning for fuglelivet. Spesielt når vårtrekket foregår, tiltrekker de tidlig snøbare jordene seg store mengder fugl. På dette tidspunktet er det vanlig med flokker av heilo på opp til 100 individ. Videre er det en god del vipe, småspove, brushane, enkeltbekkasin, grønnstilk og rødstilk. Dobbeltbekkasinen har en spillplass like ved husa, men seinere på sommeren trekker den ned til myra.

Spurvefuglene opptrer også i store mengder om våren. Særlig mye er det av troster, men også stær, bjørkefink, lappspurv, sivspurv, linerle, såerle, snøspurv, piplerker og sangere er godt representerte. Dessuten spiller orrhanen på øvre deler av innmarka. I det hele tatt kan en si at innmarka virker som et oppsamlingsområde for fuglene til det blir bart i fjellet lenger inn.

Det foregår et nokså godt trekk av gjess forbi gården. Som eksempel kan nevnes at våren 1975 ble gjess observert den 18/5, 19/5, 22/5 og 23/5. Den 22/5-1975 ble minimum 120 gjess observert. Det hender at de raster ved elva. Se Tabell 6.

Myra

På Stormyra registrerte vi følgende fuglefauna den 28/6-1974:

Gulerle	8 revir	Dvergfalk	1 individ
Fiskemåse	8 revir	Orrfugl	1 individ
Småspove	11 revir	Gauk	1 individ
Heilo	10 revir	Stokkand	1 par
Heipiplerke	3 revir	Lirype	1 individ
Vipe	4 revir	Krikkand	6 ♂♂
Rødstilk	9 revir	Strandsnipe	1 individ
Brushane	8 revir	Dobbeltbekkasin	9 individ (spillende ♂♂)
Sandlo	1 revir		
Grønnstilk	1 revir		

Som fuglebiotop er vel nettopp myra den som setter mest preg på området. Spesielt ute på den dominerende Stormyra finnes et rikt og variert fugleliv.

Brushanen leiker på myra, og i følge folket på Gaundalen skal det være 8-10 ♂♂ på leiken. Den 19/5-1975 ble 17 brushaner observert på innmarka like ovenfor myra, og 9 ute på sjølve myra. Dobbeltbekkasinen spiller også ute på myra like ved elva. Her ble 9 spillende ♂♂ notert den 28/6-1974.

Av andre vadere er småspoven og heiløa godt representert, sammen med rødstilken.

Storlommen skal hekke på myra år om annet.

Myra ser ut til å fungere som jaktområde for rovfugler, både

fjellvåk og dvergfalk er blitt observert i løpet av undersøkelsesperioden. I følge familien Gaundal skal både spurvehauk og hønsehauk jakte på myra, i tillegg til at kongeørna tar sine sveip over området.

I utkanten av myra, kanskje spesielt i forbindelse med små tjønner og avstengte elveløp, er det velegnete hekkeplasser for ender, særlig når det gjelder stokkand og krikand. Her er det også hekkemuligheter for svømmesnipe (kull med 4 juv. funnet ved elva). Dessuten skal Erik Gaundal ha observert en dykker (ikke artsbestemt) med unger på ryggen i elva for en del år sia.

Kull av kvinand og krikand ble observert ute i elva den 1/7-1974.

Skogen

Den frodige kantskogen langs elva viste seg å være meget rik på fugl. Tettheten var meget høy, og antallet arter var stort. Som et eksempel på områdets frodighet og kvalitet vil vi nevne at typisk krevende lavlandsarter som gulsanger, hagesanger og munk hevdet revir i området i perioden 28/6 - 1/7-1974, samtidig som blåstrupen representerer fjellets element i dette komplekset. For å gi et lite bilde av tettheten kan vi nevne at to mann i løpet av 4½ dags linjetakseringer fant 31 reir uten å leite spesielt, og hele 16 av dem ble utgjort av såpass vanskelig oppdagbare arter som løvsanger og sivspurv.

Også i liene som omkranser myra har en den samme rike fuglefaunaen. Som eksempel kan en nevne at våren 1975 ble det registrert opp til 1,7 syngende 36/minutt på linjetaksering i denne frodige blandingsskogen. Dominerende arter er løvsanger, bjørkefink, gråtrost og rødvingetrost, men også måltrost, jernspurv og rødstrupe er godt representert. Ellers kan en nevne at gulsangeren og hagesangeren finnes også her, i tillegg til jerpe, lirype, orrfugl og storfugl.

For ytterligere informasjon henvises til hovedartslista.

Finnvollan/Stigåtjønning

Øverst i Gaundalen, ved vannskillet mot Snåsa, ligger flere våtmarksområder som må sees i sammenheng. Mange av myrene er av den typen som dannes når tjern vokser igjen, og disse er til dels meget uframkommelige. Gjennom myrområdet går ei kalkstripe som gir en nokså frodig vegetasjon med hensyn til høydenivået. Vi kan her nevne tyrihjelms, turt, marigras, breiull, ballblom, hårstarr og fjellpestrot.

Området omkring Finnvolltjønna består av myrlendt terreng og flere mindre tjønner. På nordsida ligger et tørrere grasbevokst område med vierkratt og småvokst fjellbjørk.

Vest for Finnvollan ligger Stigåtjønning med et noe større våtmarksområde.

Parti fra bjørkelia ovenfor Heggsjøsætra.

Våtmarksområdene på Finnvollan.

Oversikt over Stormyra sett fra Grønnlia.

Flere steder langs Gauna har vi grovvokst bjørkeskog med typisk urskogspreg.

Nord for Flatfjellet ligger et område med flere småtjern. Dette bør også sees i sammenheng med Finnvollanområdet og Stigåtjønnin.

Områdene ble besøkt både i 1974 og 1975, herav Stigåtjønnin bare i 1975.

Karakteristisk for fuglefaunaen i området er den gode forekomsten av vadefugler og ender. Av vadefuglene vil vi spesielt nevne svømmesnipe og brushanen. Noen få par svømmesniper ble observert her begge år, med oppførsel som indikerte hekking. Det ble observert direkte utveksling av fugl mellom Stigåtjønnin og Finnvollan. Den 11/6-1975 ble det notert 15 spillende brushaner ved Finnvolltjønnna.

Av vadere ellers vil vi nevne enkeltbekkasin, rødstilk, dobbeltbekkasin og strandsnipe.

I 1975 ble området besøkt såpass tidlig (11/6) at endene var godt observerbare. Hele 7 laksender ble notert (6 ♂♂, 1 ♀). Tre par svartand, ett par toppand samt en krikkand lå også her. Den 2/6-1974 ble det sett et krikkandkull med 8 juv. her, og to mytende kvinandhanner.

Lappspurven er en fugl som er sparsomt kjent fra fjella i indre Trøndelag, men her ser det ut til å være en relativt god bestand i vierkrattet som omkranser tjønnene.

Av andre spurvefugler vil vi nevne blåstruppen, ringtrosten og heipiplerka.

Minst ett par fjelljo ser ut til å ha fast tilhold i traktene.

Både ravn og kongeørn blir av og til sett over området.

Generelt kan det sies at dette området pekte seg ut med hensyn både til tetthet og artssammensetning. En kan vel si at området har en fuglefauna som er mer høyfjellspreget enn hva vanlig er for fjella i indre Trøndelag.

VERA-OMRÅDET

Området grenser i nord mot Gaundalsområdet. Grenselinja går fra Høgsetet over Stigåfjellet til Gråhaugen. I øst avgrenses det av riksgrensa mot Sverige, og i vest av en linje fra Gråhaugen til Løysmunnhatten, langs Skjækerfjella til Kvitrevvola, og videre over Hardbakken til Seriannavola. Sørgrensa går så herfra til Tørrgranvola og videre over Juldalshøgda til riksrøys nr. 168A.

Når området skal beskrives er det naturlig å begynne med selve Veresgrenda. Rundt Veresvatnet ligger det flere gårdsbruk, men bare seks av disse er i dag i drift. **Gården Strådalen inne ved svenskegrensa er da med-**reknet. Grenda har eget kapell, og dette fungerer også som skolestue så lenge Vera forblir egen skolekrets. Ved sida av jord- og skogbruk, er næringslivet basert på turisme. Dette skjer ved utleie av hytter, og ved kafedrift og kioskhandel. Hytteutleien er tenkt utvidet fra oppsitternes side ved nybygging, og i tillegg til dette har A/S Værdalsbruket planlagt en hytteby i Vera. Vera har i dag helårs vegforbindelse med Verdalsøra, og det er et uttalt ønske fra oppsitterne om å få bygd veg til Åsingen, ca. 4 km inn på svensk side.

Veresvatnet ligger 360 meter over havet, og foruten innmark, domineres vegetasjonen omkring vatnet av blandingsskog, særlig i nord og øst. Ellers er det et stort innslag av myrpartier i forbindelse med den vegetasjonstypen som er kalt "mosaikklandskap". **Når det gjelder fuglefaunaen, har en om-**kring Veresvatnet de samme artene i de forskjellige vegetasjonstypene, som ellers i området. Det er på og ved dyrkamarka, og i selve vatnet, at en del andre arter kommer inn. I stor grad skyldes dette trekkaktivitet, og i denne forbindelse foreligger de fleste data fra vårtrekket.

Dyrkamarka benyttes for det meste av vadere, og de som oftest omtales er åkerloa (heilo) og brushane. Andre arter som på vårtrekket benytter åkrene er canadagås og "grågås". Sistnevnte sies å ha blitt noe mindre vanlig, men også i 1975 hadde P. Ward i Strådalen sett en "grågås" sammen med en fire-fem canadagjess. Disse "grågjessene" er vel mest sannsynlig sædgjess. I Veresvatnet er disse artene påtruffet om våren, mest sannsynlig på trekk, da de ikke er observert senere på sommeren: bergand, svartand, smålom. Noe mer uvanlig er vel observasjonene av ærfugl og hvitkinngås.

Nordover mot Grunntjønna og Sæterfjellet er mosaikklandskap den mest dominerende vegetasjonstypen. Myrene som inngår her, er stort sett minerogene (grasmyrer), og naturlig nok er flere av dem benyttet til utmarks-slått tidligere. De er såkalte "slått", som det heter her. Ofte kan de ha navn etter denne funksjonen, slik som f.eks. "Gunnarslåttet", lenger sør.

Når det gjelder myrenes kvalitet, varierer de fra fattige myrer med rome, til rikere med f.eks. svarttopp og brudespore. At denne del av området har god produksjon understrekes også av at det ligger tre sætervoller her inne. Bare en av dem har i dag bebyggelse, nemlig Grunntjønnavollen som hører Strådalen til. At denne fortsatt er i hevd, skyldes at eieren, P. Ward i Strådalen, driver fiske her inne. Grunntjønna har en god bestand av ørret, og kanskje nettopp derfor har det fra gammelt av vært fast hekkeplass for fiskeørn her. De to siste åra ser det imidlertid ut for at hekking ikke har funnet sted. I bjørkeskogen som omgir sætervollen (440 meter over havet), ble det i sommer registrert en syngende hagesanger den 18/6-1975. Foruten mosaikklandskap finner en i denne del av området en del frodige blandingsskogslie, særlig ved Klump-tjønnefjellet, og ved Auretjønna. Feltskiktet i disse liene domineres av arter som tyrihjelms og turt.

For å komme inn i den sentrale del av området, representert ved Lakadalen og Stigådalen, må en passere Sæterfjellet. En kommer da over i lavalpint terreng. Her ble de sørligste observasjonene av lappspurv gjort (ca. 700 meter over havet). På et forholdsvis begrensa område med små myrdrag og tørrere partier med vierkratt, ble fire syngende ♂♂ og en ♀ registrert den 19/6-1975.

Som allerede nevnt, består den sentrale del av området av Lakadalen og Stigådalen. Lakadalen har vannavløp sørover gjennom Lakaelva og Tverråa, og munner ut i Helgåa, som noen mil lengre sørvest blir til Verdalselva. Stigåa har også sitt utspring i samme område, men denne renner nordover, og munner ut i Gauna ved Gaundalen gård, og vatnet føres videre østover. Vannskillet ligger ved Billingstjønna, som av bygdefolket reknes å tilhøre Lakadalen. I den sørligste del av Lakadalen, like før Lakaelva renner sammen med Tverråa, lå det i eldre tid en fjellgård. Namnet på gården var Tverråholman. At denne gården hadde fast busetning til like etter århundreskiftet, er med på å understreke at produksjonen her inne er god. En forekomst av liljekonvall ved Haukberget skulle tyde på forholdsvis rik berggrunn i området. Av husene på gården er det ingenting å se i dag. Det eneste som vitner om tidligere busetning, er overgrodde grunnmurer og åpne grasvoller, som bjørkeskogen er i ferd med å innvandre. At skogen ikke har vokst over all innmarka, må skyldes beitepåvirkning. Tidligere har nok denne vært stor fra husdyr (sau), men i dag er det vel hovedsaklig rein og elg som beiter her. I den sammenheng kan nemnes at vi sommeren 1975 så en reinsflokk på ca. hundre dyr som beitet her, men spor viste at også elg i høy grad besøkte denne plassen. Foruten bjørkeskogen omkring vollen og langs elva, har vi her et stort innslag av blandingsskog. Blandingsskogen hadde her et stort innslag av gran på de luneste plassene. Feltskiktet var mange steder dominert av turt, store bregner, tyrihjelms, og på noen lokaliteter kom også mjødurt inn. Vegetasjonstypen

mosaikklandskap var også godt representert i denne delen av Lakadalen, særlig sørover.

Det mest iøynefallende element i landskapet i denne del av området er de større minerogene grasmyrene. Flere stakkstenger vitner om at disse har vært utnyttet til slått av folket som bodde her. **Lakadalens øvre partier** domineres av vatn og tjern, og var tradisjonelt et område kjent for sin gode fiskebestand. I dag er ikke fisket lenger det det var, og dette må nok i stor grad tilskrives bruk av fly inn i området, med påfølgende rovfiske. **Selv om** fiskebestanden i dag er dårligere enn den var, må den likevel kunne sies å være god. De fiskeartene som finnes i Lakadalen, er som namnet sier, lake, men det er også en god bestand av ørret. **Disse to artene finner vi også igjen i Veresvatnet**, men her er en bestand av røye i tillegg. Den vegetasjonstypen som dominerer i øvre del av Lakadalen er en mosaikk av myr og tørrere hauger, som er bevokst med bjørk. Sammen med bjørk forekommer mindre innslag av gran, einer og rogn. Myrene er i hovedsak minerogene grasmyrer, men mindre partier er også av ombrotrof karakter. På grunn av tilsig fra mellom annet **Lakavassklumpen**, hvor det er kalkrik grunn, får en også innslag av rikere myr.

De arter som dominerer fuglefaunaen er lauvsanger, rødvingetrost, bjørkfink, heipiplerke, rødstilk og heilo. En annen art som er verd å nevne er blåstrupen. I slutten av perioden (26/6-1975) observerte vi to syngende ~~00~~³⁷ i Lakadalen. **Arten ble ikke registrert tidlig i perioden, noe som kan tyde på** at den kom seint. Dette kan ha sammenheng med snømengde og tidspunkt for lauvsprett. I de biotopene der arten ble registrert, var det først i perioden mye snø. Av faunaen forøvrig kan nevnes: elg, rein, rødrev og firfisle. Vi gjorde en observasjon av rein i området, og det var en flokk på ca. 75 dyr, hvorav flere små kalver. Når det gjelder elg, reknes Lakadalen, sammen med Stigådalen, for å være et av de beste elgvald på A/S Værdalsbrukets grunn.

Når det gjelder rype, er også området holdt for å være av de beste i kommunen. Også i år var det bra med lirype, således ble det under feltarbeidet gjort 94 registreringer.

Ved Lakavatnet, hvor terrenget for alvor begynner å helle nordover, danner elva fra Bellingstjønna ei lang, djup lon. Langs vasskanten er det her frodig starr. Dette forhold gjelder også for utoset og ei lita tjønn ved lonet. I disse biotopene ble svømmesnipe registrert både i 1974 og den 26/6-1975. Forøvrig kan en observasjon av en svartandhunn med to unger i Lakavatnet nemnes. Denne observasjonen ble gjort 19. juli 1974.

Som nevnt begynner terrenget å helle nordover fra Lakavatnet, og dette kommer også til uttrykk i forandringer i vegetasjonen nedover Stigådalen. Østsida av dalen har øverst ren bjørkeskogsli, med små terrasser med minerogen grasmyr. Lenger ned i dalen får vi overgang til storvokst blandingsskog, og feltskiktet blir mer frodig. I ei 30-50 meter brei stripe midt i lia, domi-

nerer således tyrihjem og turt i feltskiktet. I overgangen mellom ren bjørkeskog og blandingsskog var det et felt hvor store bregner dominerte feltskiktet. Andre arter i feltskiktet som viser at en her har rik berggrunn er firblad og mjødurt.

Vestsida av dalen har skakkere helling mot elva, og vegetasjonen er stort sett dominert av mosaikklandskap.

To steder i øvre del av Stigådalen, flyter elva i stille partier, loner. Her har vi kantskog av bjørk, med innslag av vier. En frodig starrbevoksning langs elvekanten gjør disse partier til mye brukte beiteplasser for elg. Dette ble konstatert ved selvsyn, i det 4 elger ble observert beitende ved øvre lon sommeren 1974, og ellers forteller spor av elg om i hvilken grad området benyttes.

Ved det nederste lonet, som også kalles Stigålunet, har vi en nokså stor, flat "gryte" i dalbunnen. Her munner det ut en bekk i Stigåa. Denne er stilleflytende det siste stykket, og gjør flere buktninger før den renner sammen med Stigåa. Akkurat i dette partiet har vi frodig, storvokst bjørkeskog med urskogspreg. Inn i mellom får en så noe som nærmest må karakteriseres som villenger. Disse er delvis bevokst med høgstauder som tyrihjem og mjødurt. Ut fra sportegn må en kunne si at disse "engene" er mye benyttet til beite av rein og elg. Nordvestover i "gryta" er det et litt større myrparti. I dette området, akkurat der bekken munner ut, ble det den 23/6-1975 registrert en "syngende" ♂ av åkerrikse. Etter som det hørtes, syntes den å ha tilhold i et starrbevokst parti på overgangen mellom myra og elvekantskogen.

Nedafor Stigålunet er det en overgang til blandingsskogslir på begge sider av elva, men nå er de et dominerende innslag på vestsida av dalen. På østsida kommer det større myrpartier inn mellom elva og skogen. I nedre del, før Stigåa munner ut i Gauna, får en igjen stilleflytende partier med storvokst, frodig bjørkeskog.

Mellom Stigådalen og riksgrensa ligger et par interessante områder, nemlig Bjørkvatnet og myrene omkring nedre del av Burua. Burua munner ut i Burvatnet akkurat på grensa til Sverige.

Bjørkvatnet er delvis omgitt av myr, og delvis av bjørkeskog. Her er det dannet et særlig fint våtmarksområde, der den største bekken sørfra har sitt utløp. Ved utløpet er det på breddene lagt opp voller, slik at bekken renner høyere enn omgivelsene. Ut fra disse vollene strekker det seg så over svømte områder med vier og bjørkekjerr. I dette området ble det observert 8 spillende brushaner den 21/6-1975. Ellers ble de fleste av de vanlige vaderne reigstrert her. Av ender ble det den 21/6-1975 observert: 1 laksand ♂, et par svartand, 3 krikkender ♂♂ og en kvinand ♀. På vola nordvest for vatnet, Bjørkvassvola, ble det registrert 3 syngende ♂♂ av lapspurv, samt en ♀. Dessuten ble det på denne vola funnet en dobbeltbekkasinleik med 6 spillende ♂♂ den

22/6-1975. Denne lå i en sørvestvendt skråning, i meterhøgt fjellbjørkkjerr, med gras og lyng i feltskiktet.

I det hele tatt må det sies at denne delen av området pekte seg særlig ut med hensyn til artsrikdom i fuglefaunaen. Spesielt gjelder dette for ender og vadere.

Før utløpet i Burvatnet, renner Burua i stille løn den siste kilometeren. Langs elva har vi frodig kantskog av bjørk, som i de fuktigste partiene veksles ut med vier. Sletta som elva her renner over, er ei eneste stor myr. Denne deles i to av elva. Disse myrene var svært fuktige, og for det meste bevokst med starr. Dette området gir brukbare forhold for ender, særlig stokkand og krikand. Av den sist nevnte ble det observert et kull sommeren 1974. De store myrene så ikke ut til å ha spesiell stor tetthet av vadere, men de fleste artene var representert i området. I utkanten av myra, på et ombrogent parti omkranset av bjørkeskog, ble det funnet enda en dobbeltbekkasinleik. Også denne hadde 6 spillende ♂♂ den 21/6-1975. Til slutt kan nemnes nok en observasjon fra dette området. Den 15/7-1974 ble en syngende ♂ av munk registrert i kantskogen ved Burua.

Fra nedre del av Stigåa.

Parti fra innoset til Lakavatnet der bekken danner et ca. 1 km langt lon.

Parti fra fremre Lakadal mot Tverråholmene.

Åsvatnet med Skjækervatnet i bakgrunnen.

SKJÆKEROMRÅDET

Dette området har vi avgrensa til det fjellpartiet i Snåsa, Steinkjer og Verdal kommune som dreneres til Skjækervatnet og Skjækra. Skjækervatnet er det største vatnet i trakten, men også Åsvatnet, Nåvatnet og Fjellskjækra er av bra størrelse. Se ellers kartet.

Traktene rundt de største vatna er preget av rike bakkemyrer med spredt furu. I de lavere delene får en et godt innslag av bjørk. Også når en når opp til de høgereliggende delene er det fjellbjørka som dominerer. Særpreget for deler av Skjækerområdet er den rike vegetasjonen. Dette kommer av at de geologiske forholda er særdeles gode (kalkglimmerskifter og glimmerskifer som er lettforvitrende bergarter dominerer berggrunnen). For å antyde noe om kvaliteten på floraen vil vi her få ta med en del arter som ble notert mellom 600 og 800 meter over havet ved Fjellskjækra: Fjellsmelle, gulsildre, rødsildre, stjernesildre, bergfrue, reinrose, fjellveronika, setermjelt, blåmjelt, rosenrot, brudespore, engmarimjelt, bakkestjerne sp., engmarimjelde, kongsspir, turt, tyrihjel, grønnskurle, kvitsoleie, jonsokblom, vendelrot, ballblom, trefingerurt og breiull.

I Skjækerområdet finner vi høyere fjelltopper enn i områdene lengere øst mot svenskegrensa. Skjækerhatten når opp i 1139 meter over havet. Høyere topper får vi ikke før vi kommer til Blåfjella i Sørli. Det kan tenkes at det finnes hekkemuligheter for arter som boltit og fjellerke her. Men verken Jan Erik Roel eller vi har fått undersøkt dette tilstrekkelig.

Da vi ikke har hatt kapasitet til å undersøke dette området så grundig som ønskelig, var det ekstra verdifullt at vi har fått benyttet Jan Erik Roel sine notater fra området. Hans liste bygger på observasjoner fra sommeren 1970 til våren 1974. Vårt besøk i 1974 medførte bare en ny art for området, nemlig dobbeltbekkasin.

Området største kvaliteter er vel den rike floraen, men også de ornitologiske verdiene er store. Imidlertid har økt hyttebygging, spesielt rundt vatna her, medført at en utsatt art som fiskeørna ser ut til å ha forlatt de gamle hekkelassene i området.

HOVEDARTSLISTE

Lista er utarbeidet på grunnlag av våre egne observasjoner i tidsrommet 1973-1975, opplysninger fra lokalbefolkningen og andre, samt det som er å finne i tilgjengelig litteratur. Ut i fra dette er det observert i alt 149 arter fugl i området fra Vera til Sørli. Disse observasjonene fordeler seg slik:

	Obs. gjort av gruppa	Pers. medd. eller oppl. fra litteratur	Totalt
Påvist hekkende:	R 62	(R) 25	87
Antatt hekkende:	r 20	(r) 7	27
Obs. uten revirat- ferd:	O 9	(O) 10	19
Obs. på trekk:	T 5	(T) 11	16
Totalt:	96	53	149

R: Påvist hekkende ved reirfunn eller obs. av små eller nettopp utfløyne unger.

r: Antatt hekkende eller reviratferd som sannsynliggjør hekking.

O: Observert i hekketida, men hekking ikke sannsynlig (streifindivid eller ungfugl).

T: Observasjoner gjort på trekk (høst eller vår).

Når tegnet er satt i parentes er observasjonen en personlig meddelelse eller hentet fra litteratur.

+: Sjelden eller sporadisk forekomst.

++: Forekommer regelmessig, men fåtallig.

+++ : Forekommer tallrik.

Denne vurdering bygger i hovedsak på vårt tallmateriale. I tillegg kommer våre egne vurderinger av aktivitetstopper og områdenes beskaffenhet for de ulike arter.

§: Se kommentar til artslista.

†: Arten har sannsynligvis forsvunnet fra området.

En gjør oppmerksom på at artene kongeørn, fiskeørn, jaktfalk, trane, fjellmyrløper og hubro ikke er plassert geografisk av hensyn til disse artenes sikkerhet. De er bare ført opp i høyre kolonne.

	Sørli	Gressåmoen n.park	Almadalen	Seisjø/Andorsjøområdet	Jævsjøområdet	Grønningenområdet	Gaundalsområdet	Veraområdet	Skjækerområdet	Hele området
<u>Haukefamilien - Accipitridae</u>										
Hønehauk, <i>Accipiter gentilis</i> §		(O)		(R)			(O) (O)		(R)+	
Spurvehauk, <i>Accipiter nisus</i> §	(r)	(O)			O		(O) (O)		(r)+	
Fjellvåk, <i>Buteo lagopus</i> §	(R)	R		R	R		O	r	O	R ++
Kongeørn, <i>Aquila chrysaetos</i> §										R ++
<u>Falker - Falconidae</u>										
Jaktfalk, <i>Falco rusticolus</i> §										(R)+
Dvergfalk, <i>Falco columbarius</i>	R	(O)	O	R	r	r	R	R	R	R ++
Tårnfalk, <i>Falco tinnunculus</i> §	(O)	(O)	O	(R)	(O)			O	R	R +
<u>Skoghøns - Tetraonidae</u>										
Lirype, <i>Lagopus lagopus</i>	(R)	R	r	r	r	r	(R)	R	R	R +++
Fjellrype, <i>Lagopus mutus</i>	r	R	r		r		(R)		r	R ++
Jerpe, <i>Tetrastes bonasia</i> §	(r)	(O)			(r)		R	O		R ++
Orrfugl, <i>Lyrurus tetrix</i> §	(R)	(r)			r		r	r		(R)++
Storfugl, <i>Tetrao urogallus</i>	(R)	(R)		r	R	r	r	r		R ++
<u>Traner - Gruidae</u>										
Trane, <i>Grus grus</i> §										R ++
<u>Riksefugler - Rallidae</u>										
Åkerrikse, <i>Crex crex</i> §								O		O +
<u>Tjelder - Haematopodidae</u>										
Tjeld, <i>Haematopus ostralegus</i> §						(T) (T)				(T)+
<u>Loer (Brokkfugler) - Charadriidae</u>										
Sandlo, <i>Charadrius hiaticula</i>	O	(r)		r	r		r		r	r ++
Boltit, <i>Eudromias morinellus</i> §	(O)	(R)								(R)+
Heilo, <i>Pluvialis apricaria</i>	(R)	R	r	r	R	r	r	(R)	R	R +++
Tundralo, <i>Pluvialis squatarola</i> §						(T)				(T)+
Vipe, <i>Vanellus vanellus</i>	r	(O)		r	r	O	r	(R)	R	R ++
<u>Sniper - Scolopacidae</u>										
Temmincksnipe, <i>Calidris temminckii</i> §	T		O							O +
Fjæreplytt, <i>Calidris maritima</i> §		(R)			r					(R)+
Myrsnipe, <i>Calidris alpina</i> §	T				O					O +
Brushane, <i>Philomachus pugnax</i> §	r	(r)					r	r	O	r ++

	Sørli	Gressåmoen n.park	Almadalen	Seisjø/Andorsjøområdet	Javsjøområdet	Grønningenområdet	Gaundalsområdet	Veraområdet	Skjækerområdet	Hele området
Fjellmyrløper, <i>Limicola falcinellus</i> §										r +
Rødstilk, <i>Tringa totanus</i>	r (R)	r	r	r	r	r	R	R	R	R +++
Gluttsnipe, <i>Tringa nebularia</i>	r (R)	r	r	r	r	r	r	r	r (R)	+++
Skogsnipe, <i>Tringa ochropus</i> §	(r) (O)							O	(r) +	
Grønnstilk, <i>Tringa glareola</i>	r (R)	r	r	R			r	r	O	R ++
Strandsnipe, <i>Tringa hypoleucos</i>	R (R)	r	r	R	r	R	R	R	R	R +++
Storspove, <i>Numenius arquata</i> §						(O)			(O) +	
Småspove, <i>Numenius phaeopus</i>	R (R)	r	r	r	r	(R)	r	R	R	R +++
Rudge, <i>Scolopax rusticola</i>	r (O)	O	r	r	r	r	O	r	r	r ++
Enkeltbekkasin, <i>Gallinago gallinago</i>	(R) (R)	r	r	r	r	R	R	R	R	R +++
Dobbeltbekkasin, <i>Gallinago media</i> §						r	r	r	O	r ++
Kvartbekkasin, <i>Lymnocyrtus minimus</i> §						T			T	+
<u>Svømmesniper - Phalaropodidae</u>										
Svømmesnipe, <i>Phalaropus lobatus</i> §	r						R	r		R ++
<u>Joer - Stercocariidae</u>										
Fjelljo, <i>Stercocarius longicaudus</i> §					(O) (O)	r	O	O		r ++
<u>Måser og terner - Laridae</u>										
Hettemåse, <i>Larus ridibundus</i> §				r		(O)				r +
Sildemåse, <i>Larus fuscus</i> §						(T)				(T) +
Gråmåse, <i>Larus argentatus</i> §					T				T	T +
Fiskemåse, <i>Larus canus</i>	r (R)	r	r	r	r	r	R	R	R	R ++
Terne ubest., <i>Sterna sp.</i> §	T				(T)					T +
<u>Duer - Columbidae</u>										
Ringdue, <i>Columba palumbus</i>	(r) (O)				O		O	R	O	R ++
<u>Gjøker - Cuculidae</u>										
Gjøk, <i>Cuculus canorus</i>	r (R)	r	r	r	r	r	r	r	r (R)	+++
<u>Ugler - Strigidae</u>										
Snøugle, <i>Nyctea scandiaca</i> §	(O) (O)					(O) (O)			(O) +	
Hubro, <i>Bubo bubo</i> §										(R) +
Hornugle, <i>Asio otus</i> §	(O)					(O)			(O) +	
Jordugle, <i>Asio flammeus</i> §				R		(O) O			R	+

	Sørli	Gressåmoen n.park	Almadalen	Seisjø/Andorsjøområdet	Jævsjøområdet	Grønningenområdet	Gaundalsområdet	Veraområdet	Skjækerområdet	Hele området
Perleugle, <i>Aegolius funereus</i> §	(R) (r)				(R) (R) (O)	R	O	R	++	
Spurveugle, <i>Glaucidium passerinum</i> §	(O)				(R) (R) (O)	O			(R) +	
Haukugle, <i>Surnia ulula</i> §	(R) (r)				(R) (O) (O)			O	(R) +	
Kattugle, <i>Strix aluco</i> §					(R) (R)		(O)		(R) +	
Slagugle, <i>Strix uralensis</i> §	(O)								(O) +	
<u>Seilere - Apodidae</u>										
Tårnsvale, <i>Apus apus</i> §							(T)	T		(T) +
<u>Hærfugler - Upupidae</u>										
Hærfugl, <i>Upupa epops</i> §	(T)									(T) +
<u>Hakkespetter - Picidae</u>										
Vendehals, <i>Jynx torquilla</i> §	(O)									(O) +
Gråspett, <i>Picus canus</i> §	(T)									(T) +
Svartspett, <i>Dryocopus martius</i> §	(O)		R†				(O)		R	? +
Flaggspett, <i>Dendrocopus major</i> §	(R)									(R) +
Hvitryggspett, <i>Dendrocopus leucotos</i> §	(R)									(R) +
Dvergspett, <i>Dendrocopus minor</i> §							R			R +
Tretåspett, <i>Picoides tridactylus</i> §	(R) (R)		r	r	O	r		O	(R) ++	
<u>Svaler - Hirudinidae</u>										
Sandsvale, <i>Riparia riparia</i> §	(R)									(R) ++
Låvesvale, <i>Hirundo rustica</i> §	(R) O		O	R	r	R	(R)	O	R	++
Taksvale, <i>Delichon urbica</i> §	(R) (O)			R	r	R	(R)		R	++
<u>Lerker - Alaudidae</u>										
Fjellerke, <i>Eremophila alpestris</i> §	(O)									(O) +
<u>Erler og piplerker - Motacillidae</u>										
Heipiplerke, <i>Anthus pratensis</i>	(R) (R)	r	r	R	r	R	R	R	R	+++
Trepiplerke, <i>Anthus trivialis</i>	r (r)		r	r	r	r	O	r	r	++ (+)
Gulerle, <i>Motacilla flava</i> §	r (R)	O	R	r	r	R	r	O	R	++
Linerle, <i>Motacilla alba</i>	R (R)	O	r	R	r	r	O	r	R	++
<u>Varslere - Laniidae</u>										
Tornskate, <i>Lanius collurio</i> §							O		O	+
Varsler, <i>Lanius excubitor</i>	(R)	O	O	R	R	O		r	R	++

	Sørli	Gressåmoen n.park	Almadalen	Seisjø/Andorsjøområdet	Jævsjøområdet	Grønningenområdet	Gaundalsområdet	Veraområdet	Skjækerområdet	Hele området
<u>Stærer - Sturnidae</u>										
Stær, <i>Sturnus vulgaris</i>	(R)				R	R	R	R		R ++
<u>Kråkefugler - Corvidae</u>										
Lavskrike, <i>Perisoreus infaustus</i>	(R)	(R)	R	r	R		O	(O)	O	R ++
Nøtteskrike, <i>Garrulus glandarius</i> §	(r)	(R)				(O)		(O)		(r)+
Skjære, <i>Pica pica</i>	O	(O)			O		O	R		R ++
Kaie, <i>Corvus monedula</i> §						(T)				(T)+
Kråke, <i>Corvus corone</i>	(R)	(R)	O	r	r	O	r	R	R	R ++
Ramn, <i>Corvus corax</i>	(R)	(R)		r	r	O	O	R	r	R ++
<u>Sidensvanser - Bombycillidae</u>										
Sidensvans, <i>Bombycilla garrulus</i> §	(T)					(T)				(T)+
<u>Fossekaller - Cinclidae</u>										
Fossekall, <i>Cinclus cinclus</i>	r	(r)	O	R	R	O	r	r		R ++
<u>Gjerdemetter - Troglodytidae</u>										
Gjeldersmett, <i>Troglodytes troglodytes</i> §	(r)							(O)		(r)+
<u>Jernspurver - Prunellidae</u>										
Jernspurv, <i>Prunella modularis</i>	(R)	(r)	O	R	r	r	R	O	R	R +++
<u>Sangere/troster - Muscicapidae</u>										
Gulsanger, <i>Hippolais icterina</i> §						(r)	r			r +
Hagesanger, <i>Sylvia borin</i> §	(r)						R	r		R +
Munk, <i>Sylvia atricapilla</i> §							r	r		r +
Tornsanger, <i>Sylvia communis</i> §		(O)								(O)+
Møller, <i>Sylvia curruca</i> §	r					O				r +
Lauvsanger, <i>Phylloscopus trochilus</i>	(R)	(R)	r	r	r	r	R	R	R	R +++
Gransanger, <i>Phylloscopus collybita</i> §	(r)						(O)	r		r +
Fuglekonge, <i>Regulus regulus</i>	(r)	(O)	O	r	r	r	r	r		r +++
Svart-hvit fluesnapper, <i>Ficedula hypoleuca</i>	r	(R)	O	r	R	r	R	(R)	R	R ++
Grå fluesnapper, <i>Muscicapa striata</i>	(r)	(R)		O			R		R	R ++
Buskskvett, <i>Saxicola rubetra</i> §	(r)					r	r		r	r +
Steinskvett, <i>Oenanthe oenanthe</i>	(r)	(R)	r	r	r		r	r	r	(R)+++

	Sørli	Gressåmoen n.park	Almadalen	Seisjø/Andorsjøområdet	Jævsjøområdet	Grønningenområdet	Gaundalsområdet	Veraområdet	Skjækerområdet	Hele området
Rødstjert, <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	r (R)	r	R	r	O	r	R	R	R	++
Rødstrupe, <i>Erithacus rubecula</i>	(r) (r)		r	r	O	r	r		r	++(+)
Blåstrupe, <i>Luscinia luscinia</i> §	r	R	r		R	O	R	r	O	R +++
Gråtrost, <i>Turdus pilaris</i>	R (R)	R	R	R	r	R	R	R	R	R +++
Ringtrost, <i>Turdus torquatus</i> §	(R) (R)			r		R		R	R	++
Svarttrost, <i>Turdus merula</i>	r (O)					r	r	r	r	+
Rødvingetrost, <i>Turdus iliacus</i>	R (R)	r	r	R	r	R	R	R	R	R +++
Måltrost, <i>Turdus philomelos</i>	(R) (R)	r	r	r		r	R	R	R	R +++
<u>Meiser - Paridae</u>										
Lauvmeis, <i>Parus palustris</i> §	(R)									(R)+
Granmeis, <i>Parus montanus</i>	(R) (R)	r	R	r	r	r	R	R	R	R +++
Toppmeis, <i>Parus cristatus</i> §	(r) (O)									(r)+
Svartmeis, <i>Parus ater</i> §	(R)									(R)+
Kjøttmeis, <i>Parus major</i>	(r) (O)		O	O	(R)	r	(R)	O	(R)	++
<u>Trekrypere - Certhiidae</u>										
Trekryper, <i>Certhia familiaris</i> §	(r)									(r)+
<u>Veverfugler - Ploceidae</u>										
Gråspurv, <i>Passer domesticus</i> §	(O)				(O)	(O)				(O)+
<u>Finker - Fringillidae</u>										
Bokfink, <i>Fringilla goelebs</i>	(r) (O)			r	r	r	(R)	R	R	++
Bjørkefink, <i>Fringilla montifringilla</i>	r	R	r	R	r	r	R	R	R	R +++
Grønnsisik, <i>Carduelis spinus</i>	(r) (r)		O	r	O	r	O	R	R	++
Bergirisk, <i>Acanthis flavirostris</i> §	(r)									(r)+
Gråsisik, <i>Acanthis flammea</i>	(r) (r)	r	r	r	r	r	R	R	R	R +++
Konglebit, <i>Pinicola enucleator</i> §	(R)									(R)+
Grankorsnebb, <i>Loxia curvirostra</i> §						O		O	O	O ++
Båndkorsnebb, <i>Loxia leucoptera</i> §						T				T +
Korsnebb ubest., <i>Loxia</i> sp.	O (r)		O							
Dompap, <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	(r) (r)			r		r	(O)	O	r	++

	Sørli	Gressåmoen n.park	Almadalen	Seisjø/Andorsjøområdet	Jævsjøområdet	Grønningenområdet	Gaundalsområdet	Veraområdet	Skjækerområdet	Hele området
<u>Buskspurver - Emberizidae</u>										
Gulspurv, <i>Emberiza citrinella</i> §	(r) (O)				O O		(O) O	O +		
Hortulan, <i>Emberiza hortulana</i> §	(O)								(O) +	
Vierspurv, <i>Emberiza rustica</i> §	(r)								(r) +	
Sivspurv, <i>Emberiza schoeniculus</i>	(R) (R)	r R	r R	r O	R R	R R	R R	R R	R ++	
Lappspurv, <i>Calcarius lapponicus</i> §	r R				r		r r		R ++	
Snøspurv, <i>Plectrophenax nivalis</i> §	O R				r		O (O)		R ++	

KOMMENTARER TIL ARTSLISTA

Smålom

Ser ut til å hekke nokså spredt i området.

Storlom

Også storlommen er en art som hekker spredt i området, men den ser ut til å være noe mer utbredt enn smålommen.

Dykker ubestemt

En dykker med unger på ryggen ble sett i Gauna for noen år siden (E.G.).

Hegre

Både enkeltindivider og par er blitt observert med jevne mellomrom. Det er imidlertid ingen sikre holdepunkter for at den hekker i traktene.

Canadagås

Hekker årviss i Veravatnet (P.W.). Er også observert på trekk i Strådalen (P.W.).

Hvitkinngås

To individ i Beverlunet i Veravatnet 26/6-1970 (Jon Suul). Muligens et individ samme sted også våren 1969 (B.S.).

Dverggås

Karl Myrmo, Sørli, skal ha sett ei "lita gås med hvit panne" i Gusvatnet i Sørli i 1969 eller 1970. Den ble observert sammen med 6 juv. Vi fant gåseekskrementer i samme område juni 1975.

Sædgås

Et kull med 9 juv. observert i Stortjønna, Sørli, enten i 1970 eller 1971 (Karl Myrmo).

Gås ubestemt

Trekkende gåseflokker blir regelmessig observert både høst og vår av folket på fjellgårdene. I tidsrommet 18 - 21/5-1975 observerte vi flere flokker ved gårdene i Snåsa (se under de ulike områdebeskrivelsene). Det hender de går ned på eller ved innmarka. Det er overveiende sannsynlig at det her dreier seg om trekkende sædgås, eventuelt også kortnebbgås.

Sangsvane

5 individ sett i Berglielva den 10/10-1974 (Joar Bergli). 10 individ i Veravatnet 1969, og opptrer ellers uregelmessig på trekk (B.S.).

Brunnakke

En enslig ♂ observert i Skjeldbredtjønna, Skjækra, den 22/6-1971 (Jan E. Roel). Et par i Ulendeltaet 30/5-1975. Et par i Holderen pinsa 1975. Et par i Jævsjøen pinsa 1975.

Stjertand

Et individ observert i Gauna om våren for 7-8 år sida (E.G.).

Toppand

En enslig ♂ observert i Søndre Heggsjøen den 27/6-1974. 4 par i Rengen den 30/5-1975. Et par lå i Stigåtjønna, Skjækra, den 11/6-1975.

Bergand

Et par i Veravatnet 28/5-1972.

Ærfugl

6 individ skutt i Veravatnet før 1940 (B.S.). En flokk observert samme sted våren 1974 (Sjømæling).

Svartand

Hekker vanlig i de høgereliggende delene av området. "Antagelig den alminneligste andeart nest etter kvinanda" (Krogh 1955).

Sjørørre

Arten er notert som hekkende i Gressåmoen nasjonalpark av Efteland, mens Krogh har bare sett den to ganger i Sørli, begge ganger i de aller østligste områder (Krogh 1955). Skal også være sett i Veravatnet (B.S.). Sjøl har vi aldri truffet den.

Havelle

6 individ ble den 31/5-1975 observert i Ulen. Vi kjenner til ingen hekkefunn i området.

Fiskeørn

Flere par ser ut til å ha tilhold i traktene. Dessverre kan visse ting tyde på at bestanden er på tur nedover, noe som kan tilskrives forstyrrelser på hekkeplassen. Blant annet ble et reirtre saget ned for noen år sida. I 1973 var det med sikkerhet produksjon i tre av reirene, det samme antallet hadde vi i 1974. Dessverre har vi ikke hatt anledning til å kontrollere samtlige reir noe år.

Hønsehauk

I følge Per Tømmerås skal den ha hekket i Seisjø/Andorsjøområdet. Arten skal også finnes i Vera (B.S.).

Spurvehauk

2 individ observert på Jævsjøen, våren 1975. Den er sett jaktende i Vera av Arve Haldorsen.

Fjellvåk

Den alminneligste rovfuglen i traktene. I gode smågnagerår hekker den på mange lokaliteter.

Kongeørn

Under feltarbeidet i 1974 påviste vi produksjon i et reir. Er dessuten observert flere steder.

Jaktfalk

Sees sjelden. Noen få par har tilhold i området.

Tårnfalk

Ytterst få observasjoner, den er langt fåtalligere enn dvergfalken. Krogh, derimot, traff den flere ganger enn dvergfalken i sin tid i Lierne (Krogh 1955).

Jerpe

En ♀ med seks knapt flygedyktige kyllinger funnet like ved gården på Gaundalen den 1/7-1974. I følge E.G. skal jerpa finnes på flere lokaliteter opp gjennom dalen.

Orrfugl

Krogh sier om denne arten: "I alminnelighet sjeldnere enn storfuglen, og i det hele ikke særlig tallrik." Det ser ut som om at dette bildet har endret seg en del siden da, kanskje spesielt på grunn av nedgangen i storfuglbestenden.

Trane

Trana ble påvist hekkende sommeren 1975. Arten hekker nok årvisst i området, men svært fåtallig.

Åkerrikse

En spillende ♂ ved Stigålonet natt til 23, 24. og 26. juni 1975.

Tjeld

Observerert på trekk om våren ved Holden og Gaundalen (A.B. og E.G.).

Boltit

Området har for lite høgfjellspreg til at boltiten skal komme inn i vesentlig grad. I Sørli skal den i følge Krogh ha fått navnet "kleinårsåkerlo", da det hendte at den viste seg på jordene når det var sein og kald vår. Efteland oppgir den som rugefugl i Gressåmoen nasjonalpark. Sjøl har vi ikke sett den.

Tundralo

Observerert på vårtrekk sammen med heilo ved Holden (A.B.). Dette er i følge Haftorn 1971 en av de ytterst få observasjoner i innlandet på vårtrekk.

Temmincksnipe

4 individ observerert på innmark i Berglia 31/5-1975. Videre ble et individ observerert øverst i Almadalen den 5/6-1975.

Fjæreplytt

Et individ observerert den 30/6-1974 et stykke sørvest for Djup-tjønna, - dette stedet er ca. 1 km utenfor nasjonalparken. Videre observerte vi et individ som varslet ved Snaufjellvatnet i nasjonalparken den 23/7-1973. Den 24/7 samme år ble et individ observerert mens den jaget et heilo like sør for grensa til parken.

Myrsnipe

Et individ observerert ved østbredden av Jævsjøen den 29/6-1974.

Den 31/5-1975 ble et individ observert på innmarka på gården Innerdalen i Sørli.

Fjellmyrløper

Innen undersøkelsesområdet ble det sommeren 1974 observert 3 individer på to nærliggende lokaliteter. To av fuglene opptrådte som par. Den ene av disse hadde stor aktivitet med fluktspill. Fuglen som var for seg sjøl var lite villig til å gå på vingene, men gikk opp til slutt og utførte fluktspill før den raskt gikk ned igjen. Denne oppførselen kan indikere at den sistnevnte hadde make på reir. I 1975 ble fjellmyrløperen funnet på en helt annen lokalitet.

Skogsnipe

Krogh så den i Undingslia den 28/5-1949, og har seinere sett den ved Ulen og Kingentraktene. Efteland har notert den i Gressåmoen. Videre er enslige individer blitt observert av Jon Suul ved Finntjønna i Vera den 25/5-1970 og i Stigådalen av K.K. den 22/6-1975.

Storspove

Er sett om våren på Gaundalen (E.G.).

Dobbeltbekkasin

To leiker med tilsammen 18 ♂♂ ble funnet i 1974. I 1975 ble 4 leiker med min. 30 ♂♂ funnet. Dessuten er det gjort flere enkeltobservasjoner (se Gaundal, Skjækra og Veraområdet).

Kvartbekkasin

Et individ skutt ved Grønlivatnet i Gaundalen den 21/9-1975.

Svømmesnipe

I 1974 ble svømmesnipe funnet hekkende ved Gauna, og to varslende ♂♂ og ei ♀ ble observert ved Finnvolltjønna. Et par ble observert på Bergli-myra den 2/6-1975. En ♂ med hekheadferd ble registrert den 18/7-1974 i Lakavatnet, - samtidig ble 2 andre individer observert. Den 22/6-1975 ble 3 individer observert ved Lakavatnet. Videre ble et par observert den 12/6-1975 i Stigåtjønningen, Skjækra.

Fjelljo

Min. et par ser ut til å ha tilhold ved Flatfjellet øverst i Gaundalen (observert både i 1974 og 1975). Et individ ble iaktatt furasjerende sammen med 6 fiskemåker ved Stigåtjønna i Stigådalen den 23/6-1975.

Hettemåse

Denne arten ble observert varslende på Seisjømyra den 5/7-1974. I følge E.G. skal den også være sett på Gaundalsmyra.

Sildemåse

Et individ nordøst for Skjækerfossen 25/5-1970 (Jon Suul).

Gråmåse

Iakttatt trekkende over Skjækerområdet 29/6-1970 (Jan E. Roel).
Observert i flukt over Jævsjøen den 19/5-1975 og 10 individ over Ulen den 31/5-1975.

Terne ubestemt

A.B. har sett terner ved Holden. Videre ble et individ observert trekkende over Berglimyra den 1/6-1975.

Snøugle

Krogh karakteriserer den som en sikker gjest i smågnagerår (Krogh 1955). I følge E.G. ble den før om åra sett på førjulsvinteren, men sjelden de seinere åra. Et individ sett på Hestryggen i Lakadalen 10/8-1975 (K. Minsås/Kolstad). Et individ observert ca. 1 mil nord for Finnvollen 10/5-1975 (Steinar Gaundal).

Hubro

Tuting registrert 30/3-1974 i Vera. Skal tidligere ha hekket nokså årvisst flere plasser innenfor undersøkelsesområdet, men ingen kjente reirfunn de siste år.

Hornugle

Er observert øverst i Imsdalen sommeren 1969 (Øyvind Lunde). Et individ fanget ved Gåsbak i Sørli 2/5-1954 ble bestemt av Krogh (Krogh 1955).

Jordugle

I Seisjøområdet ble et individ observert i 1974, dessuten ble skrik av ugleunger hørt i samme terrenget flere kvelder på rad. Den skal være sett ved Stigåfjellet, og om høsten skulle den være vanlig å se rundt husa på Gaundalen, i følge folket på gården. Krogh nevner et individ som var gått i "haukesaks" på Nyborg i Sørli 20/10-1954 (Krogh 1955).

Perleugle

Hekker ikke uvanlig i kvinandholker. I følge Krogh ganske alminnelig i Sørli.

Spurveugle

Folket på fjellgårdene kjenner til denne ugla (A.A. og E.G.). I følge A.A. har den hekket i holk ved Jævsjøen. Fra Vera har vi observasjoner av byttedyrrester og gulpeboller (fjær av grønnsisik, flere museskinns).

Haukugle

Krogh (1955) kaller dette den vanligste ugla i Sørli. Observert våren 1974 av A.A. på Jævsjøen. Et individ skutt for noen år sida på Gaundalen, en vinge kontrollert av oss. Høsten 1975 er det sett flere individ på Gaundalen. Tidligere skal den også ha vært vanlig i området rundt Skjækra.

Kattugle

I følge A.B. skulle kattugla de siste åra ha hekka i andeholk i

strøket Holden-Skjelbreia. Også A.A. mente å ha funnet kattugla hekkende i andeholker ved Jævsjøen. En kan her ikke helt se bort i fra forveksling med slagugla, da denne er like sannsynlig i området. Det synes imidlertid lite sannsynlig at slagugla skulle velge holk med et såpass lite hull. Kattugla er i følge Haftorn (1971) antatt å ha nordgrensa i lavlandet rundt Trondheimsfjorden. Krogh (1955) nevner også kattugla fra Sørli. Den ble hørt i Vera i mars 1974 (Olav Vist).

Slagugle

Krogh nevner slagugla fra området rundt Rengen i Sørli. Han har sjøl observert et individ der, og to individ som er skutt der fins utstoppet. Den har hekket i Nordli (Krogh 1955), og det er mye som tyder på den for mange år sida har hekket ved Holden (A.B.). I januar 1975 hengte vi opp 5 slagugleholker i indre deler av Snåsafjella. Disse ble ikkebrukt i 1975.

Tårnsvale

To individ i Strådalen den 24/6-1973 og samme antall den 18/6-1975.

Hærfugl

Et individ skutt av Agnar Inderdal; Inderdal i Sørli 20/8-1945 (Krogh 1955).

Vendehals

Et individ observert ved Inderdalselva i Sørli den 28/5-1948 (Krogh 1955).

Gråspett

Et individ skutt i Inderdalen, Sørli før jul 1949 (Krogh 1955). Gråspettens utbredelsesområde i Sverige går helt fram til grensa, ifølge Haftorn 1971.

Svartspett

Den er observert i Gressåmoen (Efteland). Ved Andorsjøen fant vi i 1975 gammelt svartspetthull i et ospeholt. Skal videre være observert i Vera (B.S.).

Flaggspett

4 hekkefunn fra Kingen, Sørli. 2 i 1952, ett i 1954, ett i 1955 (Krogh 1955).

Hvitryggspett

Ble funnet rugende ved Kingen, Sørli av Krogh i 1948 (Krogh 1955).

Dvergspett

Ble funnet hekkende ved Stigåas utløp i Gauna den 25/6-1975.

Tretåspett

Den vanligste spettearten i området.

Sandsvale

"Ruger i kolonier her og der på egnede lokaliteter, som i nye sandtak." (Krogh 1955). Arten ble ikke påvist i løpet av undersøkelsesperioden.

Låvesvale

Hekker årviss, flere par på fjellgårdene.

Taksvale

Hekker tallrik på fjellgårdene.

Fjellerke

Observert i Gressåmoen nasjonalpark (Efteland).

Gulerle

Vanlig i de østligste delene av området, avtar vestover

Tornskate

En ♀ observert ved Gauna den 25/6-1975.

Nøtteskrike

Forekommer sjelden og bare i områder med betydelig innslag av granskog. "Jeg har bare sett den i de sydøstligste traktene (av Sørli) om våren. Der ruger den ganske sikkert." (Krogh 1955).

Kaie

To individ sett ved Holden 1960 (A.B.).

Sidensvans

Observert på høsttrekk ved Holden (A.B.). 8 individ observert på Nyborg i Sørli den 15/10-1952 (Krogh 1955).

Gjerdsmett

Et individ på Sveet i Vera 28/5-1972 (Jon Suul). Krogh har notert den noen ganger i mai og juni i Lierne (Krogh 1955).

Gulsanger

Minimum 2 syngende ♂♂ observert ved Gaundalen gård i perioden 26/6-1/7-1974. Ved Holden ble et individ observert i juli 1948 (Charles Karlsen). Disse funnene er øst for utbredelsesområdet angitt i Norges fugler (Haftorn 1971).

Hagesanger

En syngende ♂ ved Heggjøsætra den 27/6-1974. To syngende ♂♂ ved Gaundalen, dessuten ble det gjort et reirfunn (5 egg den 1/7) utenom disse revira. En syngende ♂ i Nord-Vera 25/5-1970 (Jon Suul), og en syngende ♂ ved Grunntjønnvold den 18/6-1975.

Munk

En syngende ♂ ved Gauna den 27/6-1974, og en syngende ♂ ved Burua den 15/7-1974.

Tornsanger

Er observert i Gressåmoen nasjonalpark (Efteland).

Møller

En syngende ♂ i Ulendeltaet i Sørli den 31/5-1975. Dessuten ble et individ observert ved Holden den 19/5-1975.

Gransanger

På Gaundalen går denne arten under navnet "ljåsliparen" på grunn av dens karakteristiske lyd. Den er observert i Vera-området i hekketida (25/6-1973). Krogh sier om den i Lierne: "Ikke så svært alminnelig."

Buskskvett

En relativt sjelden fugl i området. Den er blitt observert i Gaundalen den 27/7-1973, ved Grønningen den 26/6-1974, ved Holderen og Skjelbreia den 19/5-1975 og på Berglimyra den 2/6-1975.

Blåstrupe

Ble funnet jevnt spredt overalt i egne terreng. Reirfunn i Gressåmoen, Jævsjøområdet og Gaundalsområdet. Ellers flere observasjoner av fugl med mat i nebbet. Nettopp utfløyne unger ble observert ved Gauna den 27/7-1973. Arten synes å være langt mer vanlig i traktene enn tidligere antatt. Dette kan nok sees i sammenheng med den generelle ekspansjon arten synes å ha hatt de siste åra.

Ringtrost

Hekker spredt og fåtallig i høgereliggende deler av området.

Lauvmeis

Bare observert i den laverliggende del av området. Reirfunn ved Innerdalen i Sørli den 28/5-1948 (Krogh 1955).

Toppmeis

Antatt hekkende i Sørli (Krogh 1955). Ellers observert i Gressåmoen (Efteland).

Svartmeis

Observert i blandingsskogen overfor Berglimyra den 21/7-1973. 2 enslige individ ble observert i Ulendeltaet 30/5-1975. Reir under bygging ved Kingen 20/5-1948 (Krogh 1955).

Trekryper

Observert ved Stuguvatnet, Sørli (Krogh 1955).

Gråspurv

Blir observert årvisst i lite antall på fjellgårdene.

Bergirisk

Blir av Efteland ført opp som antatt hekkende i Gressåmoen nasjonalpark.

Konglebit

Det eneste hekkefunnet i Trøndelag ble gjort av Krogh ved Nyborg i Sørli 8/6-1955 (Krogh 1955).

Grankorsnebb

Er med sikkerhet bestemt noen få ganger. De fleste korsnebbobservasjoner er fluktobservasjoner, noe som gjør det vanskelig å fastslå arten.

Båndkorsnebb

En ♂ observert sammen med en grankorsnebb ♂ ved Skjelbreia i Grønningenområdet 19/1-1975.

Gulspurv

Forekommer spredt i de lavereliggende deler, helst i forbindelse med dyrka mark.

Hortulan

Yngvar Hagen og Kristen Krogh så arten ved Linesset i Sørli den 27/5-1949. Arten skal finnes like innenfor grensa på svensk side (Haftorn 1971).

Vierspurv

Påtruffet 3 ganger ved Stuguvatnet i Sørli (Krogh 1955). Dette er en østlig art, som i Norge stort sett bare er påvist her og i de østlige delene av Hedmark.

Lappspurv

9 syngende ♂♂ og 2 ♀♀ i Vera-området juni 1975. 5 syngende ♂♂ ved Finnvollan og en syngende ♂ i området nord for Flatfjellet juli 1974. I 1975 ble det observert 6 ♂♂ i området Stigåtjønna-Finnvollan. Dessuten ble et lappspurvkuill observert like utenfor nasjonalparken den 24/7-1973. Arten synes å være mer alminnelig enn antydnet i Haftorn 1971.

Snøspurv

Forekommer i snaufjellet i forbindelse med blokkmark.

LISTE OVER PATTEDYR

Vanlig spissmus, *Sorex araneus* +
Dvergspissmus, *Sorex minutus* +
Vannspissmus, *Neomys fodiens* +
Nordisk flaggermus, *Eptesicus nilssoni* +
Hare, *Lepus timidus*
Ekorn, *Sciurus vulgaris*
Bever, *Castor fiber* +
Lemen, *Lemmus lemmus*
Klatremus, *Clethrionomys glareolus* +
Gråsidemus, *Clethrionomys rufocanus* +
Markmus, *Microtus agrestis* +
Vånd, *Arvicola terrestris* +
Ulv, *Canis lupus* +
Rev, *Vulpes vulpes*
Fjellrev, *Alopex lagopus* +
Bjørn, *Ursus arctos* +
Røyskatt, *Mustela erminea*
Snømus, *Mustela rixosa*
Mink, *Mustela vison*
Mår, *Martes martes*
Jerv, *Gulo gulo* +
Oter, *Lutra lutra* +
Gaupe, *Felis lynx* +
Hjort, *Cervus elpahus* +
Rådyr, *Capreolus capreolus*
Elg, *Alces alces* +
Rein, *Rangifer tarandus* +

+: Se kommentar!

KOMMENTARER TIL PATTEDYRLISTA

Det finnes mange gamle beretninger som er sterkt farget av det rike dyrelivet fra disse grensetraktene mellom Vera og Sørli. Kanskje spesielt rike er historiene som bygger på den tradisjonelle konflikten mellom rovvilt og bufe. Prosten Brun skriver i sin bok "Om Sneaaasen" i 1817 følgende om dyrelivet her: "Af disse forekommer her en heel Deel, som: Bjørne, Ulve, Rensdyr, Elsdyr, Ræve, Gauper, Harer, Otere, Bævere, Maarer, Jerver, at jeg ikke skal tale om Røskatte, Ikorner, Vaand, Muus, og Frøer eller Frosk.

Af Bjørne skydes adskillige, men saare sjelden faaer man fat paa en Ulv, skjøndt hele Flokke af disse ofte streife gjennem Bøygden, og anrette stor Ødeleggelse blandt Hundene.

Elsdyr seer man kun sjelden og Hjorte endnu sjeldnere.

Rævene ere her af forskjellig Farve. Foruden de røde og hvide, gies her og sorte og blaae Ræve. Ræve og Harer giver man sig sjelden Tid til at skyde, de formeres da aarligen temmelig stærkt.

Af Otere, Maarer, Bævere og Jerver er her heller ikke saa mange. Bæveren opholder sig for det meste i afsides, til Fjelds liggende Elve, men da den ikke heller der nyder Fred, bygger den saare sjelden."

Vanlig spissmus, dvergspissmus og vannspissmus

I følge litteraturen (Siivonen 1968) skal alle tre artene være utbredd i hele det aktuelle undersøkelsesområdet. Da vi ikke har utført noen undersøkelse på spissmus og smågnagere mangler vi egne observasjoner.

Nordisk flaggmus

Ingen egne observasjoner, men fra A.B. har vi fått høre at det er observert flaggermus i traktene. Siivonen 1968 angir at det bare skal være den nordiske flaggermusa som går inn her.

Bever

Finnes bare i Sørli (se under områdebeskrivelsen for dette området).

Klatremus, gråsidemus, markmus og vånd

Som for spissmusene har vi heller ingen egne observasjoner av smågnagere. Men i følge Siivonen 1968 skal alle disse forekomme i traktene. Ulv

Meget sjelden, men streifdyr skal være observert seinest i 1974.

Fjellrev

Var tidligere nokså vanlig (men fåtallig?) i høgereliggende fjellstrøk. Dessverre har også denne stammen hatt en negativ utvikling de siste år, slik at det idag er usikkert om arten kan regnes med i faunaen i disse traktene.

Bjørn

På svensk side av grensen har vi en fast bjørnestamme. Enkelte

individer av denne stammen streifer mer eller mindre regelmessig inn på norsk side.

Jerv

Også et dyr vi idag må regne for å være borte fra faunaen i området. De siste dyret ble skutt i 1968 etter at snøscooteren ble tatt i bruk i jakten etter jerven.

Oter

Vi har ikke sett spor etter oter i løpet av undersøkelsesperioden. Men i følge A.B. og E.G. skal den finnes fåtallig på egnede lokaliteter.

Gaupe

Som ellers i Trøndelag ser gaupestammen til å holde seg nokså konstant. Gaupa er ikke uvanlig i hele området.

Hjort

E.G. har en usikker observasjon fra Gaundalen. Ellers er det kjent en observasjon fra traktene nordvest for Skjækervatnet.

Elg

De frodige fjelldalene regnes til noen av de beste elgterreng vi har i landsdelen.

Rein

Så godt som hele området har betydning for tamreinen.

FUGLEFAUNAEN I DE FORSKJELLIGE VEGETASJONSTYPENE

Vi har valgt å dele inn området i fem ulike vegetasjonstyper: blandingsskog, fjellbjørkeskog, myr, mosaikklangskap og vierbeltet/snaufjellet.

Blandingsskog

Den finner vi i de lavereliggende delene i området, spesielt i de større dalene. Treskiktet domineres av gran (*Picea abies*) og bjørk (*Betula pubescens*). Andre arter som er representert er rogn (*Sorbus aucuparia*), selje (*Salix caprea*), furu (*Pinus silvestris*), or (*Alnus incana*), osp (*Populus tremula*) og hegg (*Prunus padus*). I buskskiktet finner en også vier (*Salix* sp.) og einer (*Juniperus communis*).

Det gjøres oppmerksom på at en del kantskog langs vassdrag er tatt med i materialet i Tabell 1. Dette har medført at vi har fått en del vannfugler som vadere og ender representert, men disse kommer inn i lite antall. I alt 69 arter er notert (se Tabell 8). Grunnmaterialet med beregnede dominansverdier finnes i Tabell 1.

Fjellbjørkeskog

Denne vegetasjonstypen finner vi først og fremst i øvre deler av dalsidene og ved elver og bekker. Fjellbjørka (*Betula pubescens*) dominerer, men treslag som rogn, furu, gran, selje og osp finnes spredt. Også i denne vegetasjonstypen får vi inn en viss representasjon av fugl som er knyttet til vatn.

Fordelingen av de 54 artene som er observert her er å finne i Tabell 2.

Myr

Myr finner vi helst i de flate dalbotnene i de større dalførene. Her er det nedbørsmyrene (ombrogene myrer) som dominerer. Denne myrtypen finner vi spesielt godt utviklet ved Gaundalen, Snåsa og ved Berglia, Sørli. Det som karakteriserer denne myrtypen er røsslyngbevokste tuer (*Calluna vulgaris*) med molte (*Rubus chamaemorus*). Dessuten finnes blautere parti med torvmoser (*Sphagnum* sp.), samt åpne småtjønner.

Grasmyrer (minerogene myrer) finner vi helst i slakke skråninger, og de finnes i både fattige og rike utforminger alt etter berggrunnens kvalitet. Vanlige arter er bjønnskjegg (*Scirpus caespitosus*), blåtopp (*Molina coerulea*) og rome (*Narthecium ossifragum*).

Som det framgår av Tabell 8 er 43 arter registrert på myrene i dette området. Vaderne dominerer, som det framgår av Tabell 3, men også gulerle og fiskemåse er godt representert.

Mosaikklandskap

I fjorårets rapport ble denne vegetasjonstypen kalt "mosaikk av myr og rabber med skogpuller eller spredte trær" (Snåsafjella 1974). Vi har valgt å benytte begrepet mosaikklandskap av flere grunner, blant annet for å forenkle linjetakseringene i områder hvor vegetasjonen skifter karakter svært ofte. I slike sammensatte vegetasjonstyper blir kanteffektene meget merkbare, det vil si at både typiske skogsfugler og typiske myrfugler blir observert samtidig.

Dessuten er nettopp dette hurtig skiftende landskapet noe som er typisk i lavereliggende deler av dette fjellområdet. Mosaikklandskapet kan ha noe ulik utforming. Det kan være rabbemyr med furu eller rabbemyr med bjørk eller blanding bjørk/gran, eller myrer som er oppstykket av småbekker med kantskog av trær eller vierkjerr. Som det framgår av Tabell 4 er det en nokså jevn fordeling mellom typiske skogsfugler og myr- eller rabbfugler i denne vegetasjonstypen. 49 arter er registrert.

Vierbeltet/snaufjellet

Våre takseringer stammer her stort sett fra den lavalpine og mellom-alpine region (altså området overfor bjørkebeltet). Inn her kommer en del lavalpne myrdrag med småtjern, noe som gir en viss representasjon av vadere og ender. Vanlig forekommende i denne vegetasjonstypen er dvergbjørka (*Betula nana*) og enkelte vierarter (*Salix* sp.).

Fordelingen av de 42 fugleartene som er registrert er å finne i Tabell 5.

Tabell 1. Antall registreringer og dominansverdier (%) fra linjetakseringer i blandingskog 1974 og 1975

Art	Antall registreringer	Dominans-verdi %	Art	Antall registreringer	Dominans-verdi %
Bjørkefink	496	19	Tretåspett	5	
Lauvsanger	421	16	Varsler	5	
Gråtrost	372	14	Blåstrupe	4	
Rødvingetrost	286	11	Krikkand	4	
Måltrost	156	6	Småspove	4	
Gråsisik	156	6	Svartand	4	
Sivspurv	67	3	Kvinand	4	
Jernspurv	64	2	Lavskrike	3	
Trepiplerke	50	2	Hagesanger	3	
Strandsnipe	45	2	Dobbeltbekkasin	3	
Rødstrupe	42	2	Dvergfolk	3	
Lirype	40	2	Ringdue	3	
Fuglekonge	35	1	Heilo	3	
Enkeltbekkasin	33	1	Rødstilk	3	
Granmeis	27	1	Stær	3	
Grønnsisik	25	1	Skjære	2	
Rugde	22	1	Steinskvett	2	
Svart-hvit fluesnapper	20	1	Siland	2	
Linerle	17	1	Brunnakke	2	
Rødstjert	17	1	Gulsanger	2	
Kråke	17	1	Korsnebb ubest.	2	
Kjøttmeis	16	1	Laksand	2	
Bokfink	12		Kongeørn	1	
Gauk	11		Jerpe	1	
Orrfugl	11		Svarttrost	1	
Stokkand	11		Heipiplerke	1	
Dompap	11		Fjellvåk	1	
Storfugl	10		Ramn	1	
Grå fluesnapper	9		Låvesvale	1	
Gulerle	9		Spurvehauk	1	
Fossefall	8		Fiskemåke	1	
Gluttsnipe	8		Møller	1	
Grønnstilk	6		Svartmeis	1	
Buskskvett	5		Skogsnipe	1	
			Blåstrupe	1	

Total

2616

Tabell 2. Antall registreringer og dominansverdier (%) fra linjetakseringer i fjellbjørkeskog 1974 og 1975

Art	Antall registreringer	Dominans-verdi %	Art	Antall registreringer	Dominans-verdi %
Gråtrost	259	20	Dvergfalk	4	
Lauvsanger	252	20	Småspove	3	
Bjørkefink	181	14	Kråke	3	
Rødvingetrost	102	8	Fjellvåk	2	
Gråsisik	96	7	Hagesanger	2	
Sivspurv	58	5	Grønnsisik	2	
Strandsnipe	46	4	Orrfugl	2	
Lirype	32	2	Laksand	2	
Måltrost	29	2	Siland	2	
Jernspurv	24	2	Fiskemåse	2	
Gulerle	20	2	Gluttsnipe	2	
Rugde	14	1	Storfugl	1	
Krikkand	14	1	Ringtrost	1	
Enkeltebekkasin	11	1	Munk	1	
Grønnstilk	10	1	Gulsanger	1	
Gauk	10	1	Kjøttmeis	1	
Dobbeltbekkasin	9	1	Dompap	1	
Svart-hvit fluesnapper	9	1	Rødstjert	1	
Rødstilk	9	1	Svømmesnipe	1	
Heipiplerke	8	1	Ramn	1	
Fossefall	7	1	Skjære	1	
Blåstrupe	7	1	Lappspurv	1	
Stokkand	7	1	Dvergspett	1	
Linerle	6		Lavskrike	1	
Trepiplerke	4		Jerpe	1	
Fuglekonge	4		Buskskvett	1	
Heilo	4		Svartand	1	
Total				1274	

Tabell 3. Antall registreringer og dominansverdier (%) fra linjetakseringer på myr 1974 og 1975

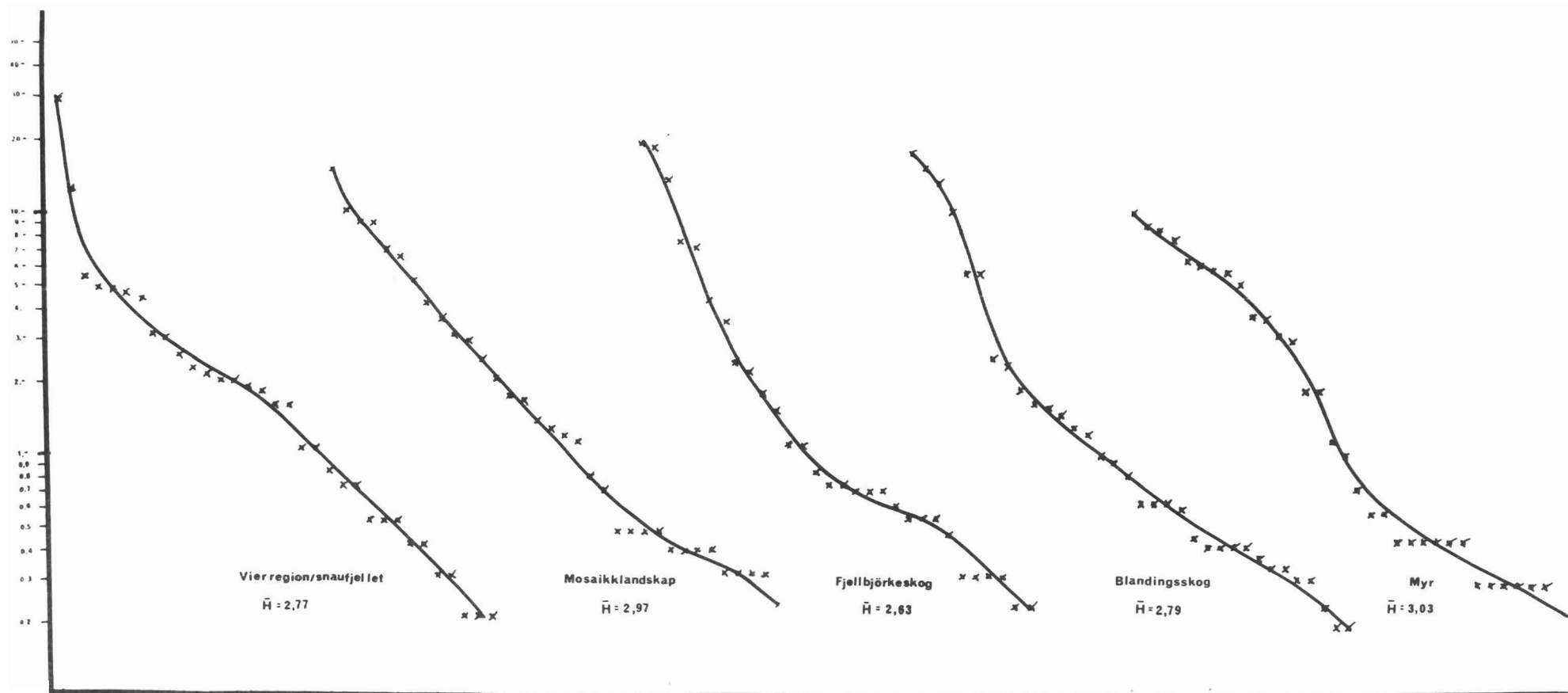
Art	Antall registreringer	Dominans-verdi %	Art	Antall registreringer	Dominans-verdi %
Småspove	74	11	Fjellmyrløper	3	
Rødstilk	64	9	Gråtrost	3	
Heilo	62	9	Kråke	3	
Enkeltbekkasin	57	8	Sandlo	3	
Gluttsnipe	46	7	Gråsisik	3	
Brushane	44	7	Jernspurv	2	
Vipe	42	6	Orrfugl	2	
Gulerle	41	6	Kvinand	2	
Fiskemåse	37	6	Storlom	2	
Heipiplerke	27	4	Linerle	2	
Dobbeltbekkasin	26	4	Lauvsanger	2	
Krikkand	26	4	Dvergfalk	1	
Sivspurv	22	3	Steinskvett	1	
Grønnstilk	21	3	Brunnakke	1	
Strandsnipe	13	2	Fossekall	1	
Lirype	13	2	Grå fluesnapper	1	
Stokkand	8	1	Buskskvett	1	
Gauk	7	1	Lappspurv	1	
Svømmesnipe	5	1	Åkerrikse	1	
Rugde	4	1	Svartand	1	
Trane	4	1	Laksand	1	
Hettemåse	3				
Total				683	

Tabell 4. Antall registreringer og dominansverdier (%) fra linjetakseringer i mosaikklandskap 1974 og 1975

Art	Antall registreringer	Dominans-verdi %	Art	Antall registreringer	Dominans-verdi %
Lauvsanger	189	15	Jernspurv	5	
Heipiplerke	127	10	Svartand	5	
Bjørkefink	115	9	Rugde	5	
Gråtrost	115	9	Kråke	5	
Heilo	89	7	Varsler	4	
Rødvingetrost	83	7	Fossefall	4	
Småspove	66	5	Trepiplerke	4	
Sivspurv	53	4	Linerle	4	
Rødstilk	46	4	Grønnsisik	3	
Gråsisik	39	3	Fuglekonge	2	
Strandsnipe	37	3	Ramn	2	
Lirype	31	3	Tretåspett	1	
Gauk	26	2	Ringtrost	1	
Enkeltebekkasin	22	2	Grønnstilk	1	
Måltrost	21	2	Fjellvåk	1	
Kvinand	17	1	Fiskeørn	1	
Steinskvett	16	1	Storfugl	1	
Gluttsnipe	15	1	Stær	1	
Fiskemåse	14	1	Rødstrupe	1	
Gulerle	10	1	Kjøttmeis	1	
Rødstjert	9	1	Tårnfalk	1	
Lappspurv	6		Lavskrike	1	
Blåstrupe	6		Kongeørn	1	
Dvergfall	6		Bokfink	1	
Krikkand	6				
Total				1220	

Tabell 5. Antall registreringer og dominansverdier (%) fra linjetakseringer i vierbeltet/snaufjellet 1974 og 1975

Art	Antall registreringer	Dominans-verdi %	Art	Antall registreringer	Dominans-verdi %
Heipiplerke	270	30	Fiskemåse	7	1
Heilo	112	12	Laksand	7	1
Lauvsanger	50	5	Bjørkefink	5	1
Steinskvett	45	5	Gluttsnipe	5	1
Rødstilk	45	5	Svartand	5	1
Gråtrost	43	5	Fjelljo	4	
Gråsisik	41	5	Ramn	4	
Blåstrupe	29	3	Storlom	3	
Lirype	28	3	Svømmesnipe	3	
Fjellrype	24	3	Gulerle	2	
Småspove	21	2	Stokkand	2	
Rødvingetrost	20	2	Krikkand	2	
Ringtrost	19	2	Fjellvåk	1	
Sivspurv	19	2	Dvergfalk	1	
Brushane	18	2	Kongeørn	1	
Enkeltbekkasin	17	2	Temmincksnipe	1	
Lappspurv	15	2	Dobbeltbekkasin	1	
Strandsnipe	15	2	Fjæreplytt	1	
Snøspurv	10	1	Rødstjert	1	
Gauk	10	1	Sandlo	1	
Kvinand	8	1	Grønnstilk	1	
Total				917	

Figur 1. Kurvene viser diversiteten av fuglefaunaen i de ulike vegetasjonstypene. Hvert punkt representerer den relative mengden av hver art (angitt etter en logaritmisk skala), plottet mot artens rang, arrangert slik at den arten som er representert i størst antall kommer først. Som nr. 2 kommer den arten som er representert i nest størst mengde, osv. nedover.

Tabell 6. Observasjoner ved og på innmark våren 1975

Art	Jævsjø 18-20/5	Holden 18-20/5	Gaundal 19/5	Linnes 30/5	Innerdal 31/5	Berglia 31/5 og 2/6	Totalt
Storlom		3					3
Gås sp.		18	130+				148+
Stokkand		2					2
Kvinand		10					10
Laksand	2						2
Spurvehauk	1						1
Dvergfalk		1					1
Orrfugl	1		2				3
Heilo	259	70	80	8	37	40	494
Vipe	1	x	x			4	5+
Temmincksnipe						4	4
Myrsnipe					1		1
Brushane			17		1	12	30
Rødstilk		2					2
Gluttsnipe	2	1	6				9
Grønnstilk			1				1
Strandsnipe	1	10					11
Småspove	11	9	2				22
Rugde			1				1
Enkeltebekkasin	5	1	x				6+
Dobbeltbekkasin			3+				3+
Gråmåse	1						1
Fiskemåse		11					11
Ringdue	2			3			5
Gjøk		x	1				1+
Låvesvale	2	x			1	2	5+
Taksvale						5	5
Heipiplerke			x			2	2+
Trepiplerke		3					3
Gulerle	2	2	6			21	31
Linerle	2	10+	2			1	15+
Stær	17	16	x	1	5	x	39+
Skjære	4	2				1	7
Kråke	2	1				2	5
Jernspurv	3	3					6
Møller		1					1
Løvsanger	4	8	x			13	25

Tabell 6 forts. neste side

Tabell 6 forts.

Art	Jævsjø 18-20/5	Holden 18-20/5	Gaundal 19/5	Linnes 30/5	Innerdal 31/5	Berglia 31/5 og 2/6	Totalt
Fuglekonge	1						1
Svart-hvit fluesnapper	5	1					6
Buskskvett		1					1
Blåstrupe		1					1
Gråtrost	170	10+	x		5	15	200+
Svarttrost			x				x
Rødvingetrost	22	90	x				112+
Måltrost	12	10	x				22+
Granmeis		1					1
Kjøttmeis		1	x				1+
Bokfink	1	1	1			2	5
Bjørkefink	7	23+	x			2	32+
Gråsisik	4	1	x				5+
Dompap		2					2
Gulspurv	1	x				2	3+
Sivspurv	3	8	x				11+
Lappspurv	2					16	18

x = antall ikke notert

Tabell 7. Førsteobservasjoner på Holden (Andreas Bøkseth pers. medd.)

1973	1974	1975	Art
29/3	27/3	11/4	Stær
		11/4	Svarttrost
15/4			Kvinand
	16/4	17/4	Snøspurv
		20/4	Vipe
23/4	26/4	25/4	Linerle
	25/4		Stokkand
6/5	26/4	1/5	Fiskemåse
8/5	30/4	6/5	Gråtrost
	1/5		Rødvingetrost
12/5	1/5		Måltrost
	2/5	8/5	Fiskeørn
8/5		4/5	Heilo
11/5	6/5	9/5	Småspove
16/5		11/5	Enkeltbekkasin
		17/5	Svart-hvit fluesnapper
		17/5	Storlom
20/5	18/5	18/5	Gulerle
22/5	30/5	18/5	Gauken galer
9/6		19/5	Låvesvale

DISKUSJON

Sammenligninger med andre fjellområder i Midt-Norge

Blandingsskog

Som det framgår av Tabell 8, 9 og 10 er det i Vera-Sørli, Vefsna (Moksnes & Vie 1975) og Budal (Hogstad 1969) vi finner denne vegetasjonstypen.

Tendensen i denne vegetasjonstypen følger de fire andre, nemlig at Vera-Sørli ser ut til å ha en meget høy artsrikdom og diversitet. Av Tabell 10 kan en se at de tre artene bjørkefink, lauvsanger og måltrost (og til en viss grad også rødvingetrost) dominerer alle tre steder. Men i Vera-Sørli finner vi en jevnere fordeling mellom artene, noe som gir økt diversitetsverdi.

Fjellbjørkeskog

Fjellbjørkeskogen i Vera-Sørli er sammenlignet med Vefsna (Moksnes & Vie 1975), Nedalen (Moksnes 1973), Saltfjellet (Moksnes & Vie 1976), Surnadal (Røv 1972) og Budal (Hogstad 1969).

Også her viser Tabell 8 og 9 at artsantallet og diversiteten er størst i Vera-Sørli. Tabell 11 viser at de samme 4 artene dominerer i de ulike områdene, bare den innbyrdes rekkefølgen er noe forskjellig mellom gråtrost, lauvsanger, bjørkefink og rødvingetrost. Dette avviket mellom de forskjellige stedene er imidlertid ikke større enn at de kan forklares ut fra fluktasjoner i hekkepopulasjonen fra et år til et annet.

Bare i Surnadal har vi rein subalpin engbjørkeskog, i de andre områdene finner vi mer fjellbjørkeskog av heibjørkutformingen. Feltskiktet er varierende, fra skrinne lav- og lyngrike samfunn til rike høgstaudelier.

Myr

Som en ser av Tabell 9 er diversiteten i fuglesamfunnet på myrene i Vera-Sørli svært høy sammenlignet med myrene i Vefsna (Moksnes & Vie 1975), Nedalen (Moksnes 1973) og Forra (Moksnes 1972). Forklaring på den høye verdien på diversitetsindeksen er å finne i Tabell 12. Som en her ser er det en meget jevn fordeling mellom de dominerende artene i Vera-Sørli. Det er verd å merke seg det forholdsvis svake innslaget av heipiplerke her (4%), mens denne arten er representert med 43 % i Nedalen. I Vera-Sørli er det vaderne som dominerer stort: Småspove 11 %, rødstilk og heilo 9 %, enkeltbekkasin 8 %, gluttsnipe og brushane 7 %. En såvidt sjelden art som dobbeltbekkasin er her representert med 4 %.

Mosaikklandskap

Denne vegetasjonstypen vi har definert som mosaikklandskap har mange fellestrekk med "myr med spredt furuskog" i Vefsna (Moksnes & Vie 1975) og "bakkemyr/furuskog" i Forra (Moksnes 1972). Men også her finner vi at Vera-Sørli har det største artsantallet og diversitet (Tabell 8 og 9).

Sammensetningen av fuglefaunaen divergerer da også noe mellom de tre områdene. Vi ser av Tabell 13 at heipiplerka er sterkt representert i Vera-Sørli, samtidig som bjørkefinken er lite representert sammenlignet med de to andre områdene.

Vierregion/snaufjellet

Av Tabell 9 ser vi at diversiteten er stor i Vera-Sørli og Saltfjellet (Moksnes & Vie 1975). Nedalen (Moksnes 1973) har en langt artsfattigere fuglefauna i denne vegetasjonstypen (se Tabell 8), og diversiteten er da også lavere her. Det sistnevnte har delvis sammenheng med den sterke dominansen av heipiplerke i det "lavalpine miljø" i Nedalen (49 %, se Tabell 14). Både Saltfjellet og Vera-Sørli har et bredt spekter av arter som er godt representert, men artsammensetningen er noe forskjellig for de to områdene. Det må påpekes at materialet fra Saltfjellet stammer stort sett fra et spesielt rikt område, nemlig Riebbevagge. Dette betyr at verdien for Saltfjellet neppe er representativ for hele fjellområdet.

Lirypa og fjellrypa er representert med 3 % hver i Vera-Sørli. Også i de andre vegetasjonstypene er lirypa bra representert, og materialet kan tyde på at rypebestanden i Vera-Sørli er noe bedre enn i de andre områdene. Men her må en ta sterke forbehold til årlige fluktasjoner.

Tabell 8. Oversikt over antall arter som er registrert i de ulike vegetasjonsområdene som er sammenlignet. De må gjøres oppmerksom på at materialet fra Budalen og Surnadalen bygger på en annen metodikk i felt (prøvefeltmetoden), noe som da gir at enkelte arter ikke er representert i materialet fra disse to områdene. Men disse artene vil opptre svært sporadisk, og ha liten innvirkning på diversitetsindeksen (se Tabell 9)

Vegetasjonstype	Vera-Sørli 1974/1975	Vefsna 1974	Nedalen 1967/1971	Forra 1971	Saltfjellet 1975	Surnadal 1970/1971	Budal 1966/1968
Blandingsskog	69	50	-	-	-	-	24
Fjellbjørkeskog	54	46	43	-	42	15	24
Myr	43	27	39	24	-	-	-
Mosaikklandskap	49	38	-	31	-	-	-
Vierregionen/snaufjellet	42	-	26	-	36	-	-

Tabell 9. Oversikt over diversitetsindeksen (Shannons formel, $H' = -\sum_{i=1}^n p_i \ln p_i$ der p_i er dominansverdien for art i) i de ulike vegetasjonstypene i områdene som blir sammenlignet

Vegetasjonstype	Vera-Sørli 1974/1975	Vefsna 1974	Nedalen 1967/1971	Forra 1971	Saltfjellet 1975	Surnadalen 1970/1971	Budal 1966/1968
Blandingsskog	2,79	2,56	-	-	-	-	2,26
Fjellbjørkeskog	2,63	2,36	2,18	-	2,35	2,30	1,94
Myr	3,03	2,66	2,14	2,58	-	-	-
Mosaikklandskap	2,97	2,70	-	2,73	-	-	-
Vierregionen/snaufjellet	2,77	-	2,05	-	2,73	-	-

LITTERATUR

- Brun, S. B. 1817. Om Sneaaasen i Snåsaboka bind 2: 22-23 og 127.
- Brønstad, P. 1952. Frå Grensebygder i aust-Vera i Verdal. Verdal historielag Årbok for 1952: 21-37.
- Den Norske Turistforening. 1976. Fjell og Vidde nr. 1. Fra styre og komiteer, side 23.
- Efteland, S. 1973. Gressåmoen. Lutherstiftelsen, Oslo. 88 s.
- Elnes, H. 1975. Harald frå Tverråholman. Helgådalsnytt 1975: 8-14.
- Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. 1975. Fylkesplan for Nord-Trøndelag. Kap. 1.2. Vern av naturområder. Steinkjer juni 1975. Stensilert.
- Haftorn, S. 1971. Norges Fugler. Universitetsforlaget, Oslo. 862 s.
- Hogstad, O. 1969. Breeding Bird Populations in Two Subalpine Habitats in the Middle of Norway During the Years 1966-1968. Nytt Mag. Zool., 17: 81-91.
- Karlsen, S., T. Kvam, T. Nygård, P. G. Thingstad. 1974. Snåsafjella 1974. Stensilert 62 s.
- Krogh, K. 1954. Iakttagelser over fuglelivet i Lierne, Nord-Trøndelag 1937-1954. Årbok 1954 for DKNVS, Museet.
- Moksnes, A. 1972. Ornitologiske undersøkelser i reguleringsområdet for de planlagte Forraverkene. Foreløpig rapport etter undersøkelsene sommeren 1971. Zoologisk Institutt, Universitetet i Trondheim. Stensilert. 27 s.
- Moksnes, A. 1973. Quantitative surveys of the breeding bird populations in som subalpine and alpine habitats in the Nedal area in central Norway (1967-1971). Norw. J. Zool., 21: 113-138.
- Moksnes, A. & G. E. Vie. 1975. Ornitologiske undersøkelser i reguleringsområdet for de planlagte Vefsnaverkene 1974. DKNVS, Museet, Rapport, Zoologisk Serie 1975-9: 1-31.
- Moksnes, A. & G. E. Vie. Ornitologiske undersøkelser på Saltfjellet 1975. Upublisert.
- Musum, E. Verdalsboka, en bygdebok om Verdal. Bind. 4: 244-260.
- NOU. 1974. Hardangervidda: Natur-kulturhistorie-samfunnsliv. Norges Offentlige Utredninger 30 B.

- Røy, N. 1975. Breeding bird community structure and species diversity along an ecological gradient in deciduous forest in western Norway. Ornis Scand., 6: 1-14.
- Sandnes, J. 1956-1960. Snåsaboka. Bind 1-2. Steinkjer.
- Sandnes, Eidissen & S. Efteland. 1973. Gressåmoen. Lutherstiftelsen, Oslo. 88 s.
- Siivonen. 1968. Nordeuropas däggdjur. P. A. Norstedt & söners förlag, Stockholm. 183 s.
- Skavland, G. 1962-1965. Snåsaboka. Bind 3-4. Steinkjer.
- Vilborg, L. & J. Maandi. 1975. Preliminart förslag till avgränsning av obrutna fjällområden. Statens Naturvårdsverk. Statens Planverk. Promemoria 1975-02-14. Stensil.

